

IRKA

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség gyermeklapja
XIX. évfolyam, 2012/4. szám (szeptember)

Főszerkesztő: Puzsók Mária. Szerkesztők: Gabóda Éva, Kovács Erika
Grafika: Kulini Ágnes. Tördelőszerkesztő: Fábian Zoltán
Szerkesztői bizottság: Orosz Ildikó (elnök), Kulini Ágnes, Puzsók Mária
Lapengedély száma: 3T No 63.

Készült a Kálvin nyomdában. 90202 Beregszász, Kossuth tér 4.
Rend. sz.: Peldányiszám: 5000.

Megjelent a

BEHIN GARDN

ÁROP

támogatásával.

Levelezési cím: c/o KMPSZ, 90202 Beregszász, Olga Kobilyanská u. 17.
FORGALOMBA KERÜL A KMPSZ TERJESZTÉSÉBEN

IPKA

Дитячий журнал Закарпатського утворального педагогічного товариства
XIX, рік видання, 2012/4 (Вересень)

Головний редактор: Пузьок Марія. Редактори: Габонда Єва, Ковач Еріка
Графіка: Куліні Агнес. Верстка: Фабіан Золтан
Комісія по редакції: Орос Ільдіко (голова), Куліні Агнес, Пузьок Марія
Регістраційне свідоцтво: 3T No 63.

Виготовлено СП ТОВ ПоліПрінт, 88000 м. Ужгород вул. Тургенєва
Зам. Тираж: 5000.

Поштова адреса Пузьок Марія Берегово вул. Ольга Кобиллянської, 17.
Розповсюджується Закарпатським
утворальним педагогічним товариством

IRKA-FIRKA

Tóth István, Szalóka

Kuzma János, Nagyberég

Kuzma Gréta, Nagyberég

Gönczy Ákos, Beregszász

Riskó Alexandra, Sárosoroszi

Jeremkina Laura, Beregszász

Szeptember

1.

Cseh Katalin

Gólya, gólya...

Gólya, gólya,
gólyaláb,
gólyalábon kisdíák.
Merre megy a kisdíák?
Három hegyen, völgyön át,
úgy lépked, mint Góliát.

Gólya, gólya,
gólyahír,
tó vizében
gólya sír.
Üzen az ősz,
rossz a hír.

Gólya, gólya,
gólya száll,
búcsúztatja
a határ.
Véle röpül,
nézd, a nyár.

Mészely József

Kakukk

Nem járt soha
iskolába,
neve minden
tudománya,
ezért csak
a nevét tudja,
de azt igen,
meg nem unja!

Hárs Ernő

Vége a vakációnak

Kopog már a barna dió,
véget ért a vakáció.

Vidám ruhák, fénylő szemek,
gyülekező gyereksereg.

Mint a fecskék messze délre,
készülnek az új tanévre.

Villanydrótjuk iskolapad,
kedvük alatt majd leszakad.

Fiú, leány cseveg, csipog,
csupa emlék, csupa titok.

Patak vize, erdő zöldje
zsong szavukkal körbe-körbe.

A gyékénykosár megtelt a félbehajtott cetlikkel, amelyekre egy-egy szólást kellett írunk. A tanító néni jól összekeverte a bedobott papírokat, majd sorra húztunk egyet. Jobban izgultunk, mint a Mikulás-est előtti névhúzáskor, amikor eldől, hogy ki kit kell megajándékozni. Akkor nem sikerült a titkot megtartani, mert a lányok mindig mindent kifecsegnek. Végül az egész osztály tudta, hogy kitől fog ajándékot kapni. Igaz, hogy az osztály fele fiú, de maradjunk annyiban, hogy mi jó nyomozók vagyunk, még a gondolatokban is tudunk olvasni. Úgy látszik, hogy most már felnőtünk a feladathoz, mert senki nem árulta el, hogy milyen szólást húzott. Úgyis kiderül a következő nyelvtanórán, amikor majd fel kell olvasnunk a történetet, melybe a szólást elrejtettük. Kíváncsian pillantottam a hófehér lapra. Szépen formált betűkkel, helyesen írta rá valaki: Itatja az egereket. Gondolom, hogy Fanni írhatta, mert ő sír, rinyál, nyafog mindig, ha nem sikerül neki valami tökéletesen, de nem nagyon szokott ilyesmi előfordulni... Bosszankodó arcot próbáltam vágni, de csak a megtévesztés kedvéért, és gondosan betettem a lapot a nyelvtanfűzetembe. Micso-da történetet kerekíték ki én ebből! – és gondolatban örömmel dörzsöltem össze tenyereimet.

Kinőttem a Miki egeres mesékből, rajzfilmekből. Úgy gondoltam, hogy számomra csak kétféle eger létezik, vagyis a jó: ő a számítógépem tartozéka és a rossz: a kártékony mezei eger, ami megrágja a kedvenc edzőcipőmet. Hát nem! Ugyanis létezik egy harmadik fajta is, ami tulajdonképpen nem is létezik. Elmesélem, hogy ti is megértsetek.

Nővérem indult elsőnek az iskolába. Alig lépett ki az ajtón a verandára, eget rázó sikolyára még a környékbeli kutyák is elhallgattak. Mindannyian megdermedtünk.

Mészely Adél

Itatja az egereket

Anyu azt gondolta, hogy elcsúszott a lépcsőn és lehet, hogy már egy csontja sem ép szegénynek. Rohant is ki, miközben óbégatta: – Hívd a mentőt! Hívd a mentőt, azonnal! Én nem hívtam a mentőt, mert meg voltam győződve, hogy a nővérem egy véres hullába ütközött, és akkor ugyebár a rendőrséget kellene először hívni, addig úgysem tehetünk egyebet. Ezért hát anyut is megelőzve rohantam ki, nehogy valamelyikük is megérintse a hullát puszta kézzel, mert akkor nehéz lesz az ártatlanságot bizonyítani. Értetlenül bámultam nővéremre. Falfehéren állt és a korondi padlóváza felé mutogatott. Hullának nyoma sem volt, hát gondoltam, biztos egy símaszkos rabló áll a sarokban. Éppen sikerült felvennem egy olyan támadó-védekező pózt, amikor megpillantottam a krímibe nem illő kis egeret. Fal-mászókat megszégyenítő gyorsasággal szaladt a mázas vázán felfelé. Eredeti célja, gondolom a vázában levő búzakaralász elérése lehetett, de mivel megzavartuk, gyorsan eltűnt a nagy bokályban. Nővérem a sokk után a túlélők örömeivel elindult az iskolába, azzal a reménnyel, hogy mire hazaér, eltüntetjük a betolakodót. Mi is úgy képzeltük, csak a befogás módszerét kellett kigondoljuk.

– Tegyük le valamilyen rágcsálóirtó mérget! – ajánlottam anyunak, ha már a krimis sztori füstbe ment.

– Az nem jó, gyermekem, mert akaratlanul is megmérgezzük a

macskákat. Még belegondolni is rossz, hogy mit szólnának ehhez a szomszédok.

Nem akartam vitába szállni anyuval, de szerintem ő is jól tudta, hogy a szomszéd macskák nálunk nem szoktak egeret enni, sem fogni. A szomszédok bizonyára nem tudják, hogy macskáik nálunk kolbászt és fácánt esznek. Nem mindig, mert azért nálunk sincs kolbászból a kerítés. De volt rá példa: a keresztanyuék autójából is elcsórtak egy szál kolbászt, amikor pakolászás közben egy percre felügyelet nélkül hagyták a csomagot. A fácánt is egy pillanatra hagyta anyu a veranda asztalán, mire megérkezett a zöldségekkel, hogy élete első fácánlevesét elkészítse, a fácán a macska szájában repült át a kerítésen. Közben apu is megérkezett. Most már tőle várunk az eger elleni haditervet.

– A mérég valóban nem jó ötlet, mert a mérgezett rágcsálóval elpusztíthatjuk a rá vadászó madarakat is, például az egerészölyvet, az idei év védett madarát. Tegyük ragacsot le, a munkatársam is azzal fogta ki – próbálkozott apu, de anyu megvetozte ezt a tervet is.

– Az nem lenne humánus. Szegény eger mennyit szenvedne, amíg kimúlik – érvelt anya.

Nem is tudtam, hogy ilyen nagy állatbarát lett hirtelen. Akkor legyen a jól bevált módszer: befőttesüveg, fél dióval – próbálkoztam újra. Ez ellen nem volt senkinek ellenveté-

se, így gyorsan felállítottam a csapdát, mert már nekem is indulnom kellett a suliba. Egész nap az egér körül forogtak a gondolataim. Szigorú, de emberséges bírónak képzeltem magam, akinek döntenie kell az üvegfogdába került rab sorsáról. Csalódnom kellett, mert amikor hazaértem az iskolából, csak a befőttesüveg állt a régi helyén leborítva, a dió és az egér nélkül.

– Hol van az egér? – vontam kérdőre anyut, holott meg voltam győződve, hogy ő biztosan nem tüntette el a fránya betolakodót.

– Nem tudom – vonogatta meg vállát anyukám, – de a dió is eltűnt, tesztek majd másikat.

Lassan mindenki beletanult a csapdaállítás rejtelmibe. A diónk fogyott, de a betolakodót még mindig nem sikerült kifogni. Nagyon dühös lettem, amikor megláttam,

hogy a kedvenc edzőcipőm kéréget is megrágtá. Éppen valami pillanatragasztóval próbáltam helyrehozni a tönkretett részt, amikor halálom, hogy nagymamám vigasztalja húgomat: Ne itasd az egereket, Zsófikám! Úgysem használtam én azt a gyűszűt semmire.

– Hát normális vagy? Nem elég, hogy búzával, dióval, cipővel etetjük azt a fránya egeret, te még itatni is akarsz? – ripakodtam rá sírdogáló húgomra. Biztos voltam benne, hogy a nagy porcelán gyűszűjéből akart itatni az egernek, csak kicsúszott a kezéből és eltört.

– Csak egy könyvet szerettem volna levenni húgod a könyvespolcra és véletlenül leverte a porcelángyűszűt, azért mondtam, hogy ne itassa az egereket. Annak szokták mondani, aki sír-rí valamiért – oktatott ki nagymamám –, ez egy szólás.

Nem akartam vitába szállni a felnőttekkel, de úgy gondoltam, hogy butaság ilyent állítani, hiszen mindenütt nincs egér, ahol sírnak. Nálunk van történetesen, de nem mi találtuk ki ezt a szólást.

Nagyon rég találhatták ki, mert a mesékben is szokták a királykisasszonyok itatni az egereket. Vagyis ez olyan népmesei, hogy nincs is egér, de nálunk van... Egy kicsit összezavarodtam ezzel a szólamagyarázattal, még szerencse, hogy apa hívott.

– Viheted az egeredet, végre sikerült kifogni!

Óvatosan emeltem fel a kartonlapot az üveggel, benne a megszeppent egérrel. Már nem is voltam dühös. Elsétáltam vele a szomszédos szántófelé, és ott elengedtem. Egérutat nyert, s azt nekem köszönhette.

Molnár Judit

Valentin a tengeren

Narancssárga fénnel közeledett az este. Valentin, a kiséger velem szemben ült a nagy fenyőfa alatt. Csokitortát ettünk.

– Holnap utazom – közölte velem.

– Tudom. A Fekete-tengerre – válaszoltam.

Így talált ránk a sötétség.

Másnap korán ébredtünk. Az ezüst játékreplőgép készen állt az útra. Valentin beletette a hátizsákot, és odajött hozzám elbúcsúzni.

– Régi álmom teljesül – mondta mosolyogva. Szeme okosan ragyogott.

Mikor felberregett a kis gép motorja, s az a levegőbe emelkedett, hosszasan integettem legjobb barátomnak. Jó idő volt, alkalmas a repülésre.

Valentin repült. Már elhagyta a hegyeket, a réteket, a sárga napraforgómezőket, a kanyargó folyókat. Egyszer csak előtűnt a tenger. A napfény táncolt a vízen, szépen csillogott.

A kis repülőgép leírt néhány kört, majd leszállt. Aranyszínű homokban landolt.

Valentin végre megérkezett. Rácsodálkozott a vízóriásra. Ahogy hullámozott, olyan volt, mintha lélegzett volna.

– De szép!!! – sóhajtott az egerke.

– Ugye? Tetszik? – érkezett valahonnan a kérdés.

A Szürke Vándor körülnézett. Észrevette, ki szólt hozzá. Méretes rák volt a hang tulajdonosa.

– Szia – üdvözölte. – Valentin vagyok. Nagyon tetszik.

– Én pedig a Tarisznyarák. Ideoda oldalazok. Őrzöm a partot.

– Hajóval mennék tovább – mondta Valentin. – Vigyáznál a repülőgépemre?

– Semmi akadály – bólogatott komolyan az Őr. – Jó utat!

A sokvitorlás hajó ringatózva szelte a vizet. Útját pajkosan hancúrozó delfinek kísérték. A kiséger a korláton foglalt helyet, hogy jobban lásson. Örült a hullámozásnak.

Hirtelen feltámadt a szél. Valentin annyira elámuldott a tenger szépségén, hogy elfelejtett kapaszkodni. Mire észbe kapott, már a vízben találta magát. Elmerült, majd előbukkant. Még látta a távolodó vitorlást, mikor nem messze tőle örvényleni kezdett a víz. Nagyon

megrémült. Valami közeledett feléje, és kis szíve megsúgta neki, hogy akármilyen is legyen az, számára veszélyt jelent.

Nem kellett sokáig várnia. A Tenger Gonosz Szörnye már mellette volt. Teste kígyószerűen, feketén tekerdőzött, a feje helyett hatalmas száj tátongott, tele hegyes fogakkal. Csápszzerű nyúlványán egyetlen szem, mely pirosan és gonosan tekintett rá. Csúf, morgó hangot hallatott.

– Segítség! – sikoltotta a kisegér.

Ekkor valami megragadta a hátizsákjánál, és úszott vele villámsebességgel. Még látta, hogy a borzalmas szörnyeteg lemarad, mikor megmentője ügyes mozdulattal a levegőbe dobta, és aláúszott. Az egyik delfin volt az. Valentin már a hátán ült.

– Köszönöm! Köszönöm... – nyöszörögte.

– Szívesen. A Tenger Úszóbajnoka vagyok. Hát bizony, megjáráshozhatad volna! Nincs még egy olyan kegyetlen teremtés a világon, mint a Tenger Gonosz Szörnye! Jaj annak, kit elhurcol a barlangjába!

Míg az egérke utazott a hátán, beszélgettek. Valentin elmesélte, honnan érkezett. A Tenger Úszóbajnoka egy szigetre vitte.

– Jó nyaralást, Szürke Vándor, Valentin!!! Hanem aztán használd az eszed, és fel ne bosszantsd a sziget sárkányait!

– A sziget kicsodáit?! – kérdezte a kisegér, de a delfin addigra már messzire elúszott a tengerben.

Így hát magára maradt az utazó. A sok kaland után fáradtan lepihent a szigeten.

A táj szépsége megmelegítette a szívét. Itt fehér volt a homok, itt-ott csinos kagylók hevertek elszórta, zöld bokrok leveleivel játszott a szél.

S a tenger hullámozott. Kéken, fehér habbal tarkítva...

„Milyen szép a tenger!!! Ha én ezt otthon elmesélem!” – gondolta.

A víz kedves hangja álomba ringatta, szürke bundáját simogatta a napsugár.

Mikor felébredt, három sárkány állt mellette, s nézték őt. A legnagyobb piros, a középső lila, a legkisebb kék. Nem voltak ellenségesek. Csak kíváncsiak.

– Isten hozott, Szürke Vándor! A Tenger Úszóbajnoka már mesélt rólad! Én vagyok Piros Sárkány, a sziget ura. Ő Lila Sárkány, a sziget úrnője, a feleségem. Kék Sárkány pedig a kislányunk...

Kék Sárkány izgatottan topogott. Valentin előkaparta a hátizsákjából az otthonról hozott sajtot. Megkínálta vele új barátait.

– Megmutatjuk neked az otthonunkat. Napozunk, fürdünk, kagylót szedünk, megnézed a tengeri csillagokat! – mondta a kissárkány.

Így is lett. A kisegér sok szép napot töltött a szigeten. Naponta utazott a delfin hátán, felfedezte a szárazföldet és a vizet egyaránt. Éjszaka káncént gyönyörködött a távoli csillagokban, miközben a tengeri csillagok énekét hallgatta. Mert bizony, lent a tenger mélyén, mikor elcsendesedik minden, dalra fakadnak. Bátor utazókról, távoli földekről énekelnek...

Így telt el Valentin tengeri utazása. Elérkezett a búcsú napja.

A sárkánycsalád a parton köszönt el az utazótól. Egy kagylót kapott tőlük ajándékba.

– Hogy mindig emlékezz ránk – mondta Lila Sárkány a szemét törölgetve, de mosolygott.

Miközben a kisegér elhelyezkedett delfin barátja hátán, ők hosszasan integettek.

A másik partig vitte őt a Tenger Úszóbajnoka. Elhaladtak a félelmetes, rettegett barlang mellett is, ahol a Tenger Gonosz Szörnye lakott. Valószínűleg nem volt otthon, mert zavartalanul folytathatták útjukat. De a barlangból dermesztő hideg és sötétség áradt.

– Jó lesz otthon lenni – borzongott meg Valentin.

A delfin egészen a partig vitte. Melegen elbúcsúztak, elhullattak

egy-két könnyecseptet, majd a jószívű barát eltűnt a tengerben.

Tarisznyarák már várta az utazót.

– Hogy telt a nyaralás? – kérdezte.

– Kalandosan – mosolygott sejtelmesen Valentin.

Miután jól elbeszélgettek, elköszöntek egymástól. Valentin szépen megköszönte, hogy az Őr vigyázott a kis repülőgépre.

Mikor felszállt a gép, az egérke fentről gyönyörködött a vízóriás szépségében.

– Ha én ezt elmesélem! – morgogott magában, és hazafelé vette az irányt.

A vaníliatorta illata belengte a szobát. „Ma hazajön az én nyughatatlan kis barátom!” – gondoltam.

Hirtelen meghallottam a gép berregését. Kirohantam az udvarra, és néhány perc múlva örömmel öleltük meg egymást Valentinnel.

Mikor már a szobában voltunk, egér barátom jóízűen tömte magába a tortát. Barátságos, kék szemével rám nézett. Láttam, hogy fáradt. Elmesélte az utazását, mindent-mindent.

– Elmondod a gyerekeknek? Mesélsz nekik rólam? Az utazásaimról? – kérdezte álmosan.

Megsimogattam az arcát.

– Megígérem, Valentin!

Nos, betartottam a szavam...

Fecske Csaba

Délután

picinyke cinke
szól a fán
szél fut a lombban
szél után

hegyes csőr kap a
légy után
avarra dől a
délután

László Noémi

Itthonülők

Veréb fürdik a porban:
fürgé szél,
rőt levél,
cimborám, a fecske, hol van?

Udvaron duzzog a pulyka:
hiába szín,
hiába kín,
dél titkát a gólya tudja.

Holló gubbaszt a körtefán:
szél kavár,
zúg vihar,
merre köröz a pelikán?

Szirt tövén ül a sas:
krúgatnak
a darvak,
mit csinálnak,
merre szállnak,
nekem ez túl magas.

Weinrauch Katalin

Mondókák

Esik eső, fúj a szél,
hull a fákról a levél,
az őszi szél felkapja,
ha megunja, szétszórja.

Kip-kop, koppan a dió,
fejem búbján kopogó.
Diófa alá ne állj,
ha őszi szél muzsikál.

Cirip, cirip, tücsökzenész,
lusta vagy, azért nem zenélsz?
Őszi eső hullott rád,
elázott a citerád.

Sárga levélszőnyegen
sétálgatok az őszben.
Hegyen, völgyön, utakon,
nyár emlékét kutatom.

Csetepaté, haddelhadd,
kiabálnak a varjak,
azt kárognák: kár, kár, kár,
ősznél, télnél jobb a nyár!

Dön-dön, dön-dön, csíkos darázs,
uzsonnázom, te mit csinálsz?
Ne lopd el a szőlőmet,
hess innen, én eszem meg!

Hedge Hog

A Tücsök és a Hangya

Korán érkezett a tavasz. Lágy szelőlő ringatta a friss, zsenge fűszálakat. A Nap szelíden ontotta sugarait a rétre. Sárga kutyavirágok nyíltak mindenfelé. A madarak hangos csiviteléssel ünnepezték a meleget. Ébredtek a mező lakói. A Tücsök is álmosan dörzsölgette a szeméit, nyújtogatta elgémberedett lábait. Amikor egy kicsit felmelegedett, elővette a hegedűjét, szeretettel megsimogatta. Becses darab volt a Tücsök hegedűje. A dédnagyapjától örökölte, aki messze földön híres zenész volt.

A Tücsök felhangolta a húrokat, meggyantázta a vonót, majd rázendített egy vidám tavaszi dalra. Olyan szépen játszott, hogy a rét lakói odagyűltek zenét hallgatni. Ott volt a Cincér, a Szarvasbogár, a Katica, a Pílangó. Még a szorgos Méhecske is odaröppent a közeli virágokra, hogy munka közben hallgassa a Tücsök zenéjét. Sőt a vén Cserebogár is előmászott a föld alól. Az apró lakók mind csodálattal hallgatták a gyönyörű muzsikát. Amikor pedig a Tücsök befejezte az egyik nótát, rögtön másikat kértek. A zenész nem is kérette magát, egyiket a másik után játszotta. Voltak vidám és szomorú nóták. Az egyik ilyen dalnál még egy apró felhő is elsírta magát az égen, lágy záport zúdítva a mezőre.

Csak a Hangya nem vett részt a rögtönzött koncerten. Egymás után hordta a szalmaszálakat a bolyba, hogy kijavítsa a tél okozta sérüléseket. Egyiket a másik után, hajnaltól késő estig. Oda is szólt a Tücsöknek:

– Hallod-e, te Tücsök, felkopik az állad télen, ha így folytatod!

De a Tücsök nem hallgatott rá. Folytatta a hegedülést. Így telt el a tavasz, majd eljött a nyár. A Nap forrón tűzött le a rétre. A Tücsök egy nagy levél alatt zenélt nappal, éjszaka pedig egy kiszáradt

kórón. Csak hajnal felé hagyta abba egy kicsit, hogy aludjon egy keveset. Volt is közönsége bőven. Messzi rétekről és erdőkből jöttek, hogy meghallgasák a művészt. Eljött a Borz, a Hód, a Sündisznó, sőt még a botfülű Medve is. Áhítattal hallgatták a muzsikát és apró ajándékokkal kedveskedtek a Tücsöknek.

Csak a Hangya dolgozott továbbra is. Egyre szebb lett a hangyaboly, éléskamrája pedig dugig telt ennivalóval. A Hangya reggeltől estig dolgozott. Pihenésre nem jutott ideje. A tücsökzenét hallva csak a fejét csóválta, de többet nem szólt neki.

Egy szép napon furcsa vendég érkezett a rétre. Fekete frakkot viselt, a fején fekete cilindert, a nagy hőség ellenére is. Idegen nyelven beszélt, csak tolmáccsal tudta megértetni magát. A Tücsököt kereste. A kis állatkák szívesen igazították útba, de nem is kellett sokáig keresgélni. A Tücsök éppen koncertet adott a levél alatt. Messzire hallatszott a muzsikaszó. A fura bogár elbűvölve hallgatta, majd amikor a Tücsök szünetet tartott, odament hozzá, a tolmácsa segítségével bemutatkozott és átnyújtott egy meghívót Párizsba a művészek nemzetközi találkozójára. A Tücsök tisztelettel megköszöntö és igent mondott az idegennek. Sietve becsomagolt, elbúcsúzott a barátaitól, majd felszálltak a leggyorsabb darumadár hátára, és hamarosan megérkeztek a művészet fővárosába. A Tücsök csak ámult-bámult a nagy nyüzsgéstől és szépségtől, hát még amikor az Operaház dísztermébe vezették! Kigyúltak a fények, és a Tücsök zenélni kezdett. Hatalmas sikert aratott. Háromszor tapsolta vissza a közönség ráadásért.

A szünetben a világ legnagyobb művészei jöttek oda gratulálni. Alig győzte a sok kérdést és kézszorítást.

Nemsokára előkerült a koncert szervezője, és egy bankkártyát nyújtott át.

– Ez a fellépésért – mondta. – Van itt egy úr, aki beszélni szeretne Önnel – ezzel rámutatott egy csíkoskátú Korládóbogárra.

– Jó estét! A New York-i Művész CD vezérigazgatója vagyok. Szeretném meghívni Önt New Yorkba egy koncertsorozatra és CD-felvételre. Kérem, fogadja el!

A Tücsök azt hitte, hogy álmodik. Meghatottan bólogatott.

Így folytatódott a Tücsök sikersorozata. New York után következett Sydney, Kuala Lumpur, Tokio, London, Buenos Aires, Róma, Velence és még sok város. A Tücsök beutazta a világot, mindenhol óriási sikerrel szerepelt. Ősz elején ért haza fáradtan, de sok kellemes emlékekkel és jókora bankszámlával.

Az otthoni rét kedves illata fogadta és az őszi virágok sokasága. A fecskék csoportja már a levegőből intett búcsút. Barátai örömmel fogadták, gratuláltak a sikereihez, amit a tévében láttak. A Tücsök hálából a legszebb dalokat játszotta nekik az öreg kóró tetején.

Távolban, a patak partján a hangyaboly magaslott. Új külsővel, teljesen újjáépítve. A Hangya ott szorgoskodott a tetején, a szalmaszálakat rendezgetve.

A Tücsök másnap új kőházat építtetett a dombtetőn a hódokkal. Kényelmeset és meleget. A nappaliba egy hatalmas kandalló került. Vett egy házimozit, nagy plazmatévével és sok DVD-t a kedvenc filmjeivel. Egy hifi-torony is került a nappaliba, mert a Tücsök nemcsak zenész volt, hanem zenerajongó is. Főleg a keményebb műfajokat kedvelte, mint mondjuk az AC/DC vagy a Motörhead. De a jó countryzenét is szívesen hallgatta, főleg azokat az eredeti CD-ket, amiket Dallasból hozott. De a Tücsök nemcsak magára gondolt. Teljesen felújította a bogárovodát és a Templom Egerének is küldött egy tömb holland sajtót.

Lassan beköszöntött a hideg. A fák levetették lombkoronájukat, zuhogott az őszi eső, fújt a szél. A Tücsök vígan üldögélt a nappaliban és forró teát iszogott. Néha rápillantott a hegedűjére, amely egy üvegszekrényben pihent.

Egyszer csak kopogtak az ajtón. „Ki lehet az ebben az időben?” – gondolta a Tücsök. Letette a teásbögrét, papucsot húzott és kinyitotta az ajtót. A Hangya állt a küszöbön agyonázva és dideregve.

– Hát te? – csodálkozott a Tücsök.
– Mit csinálsz ebben az időben odakinn?

– Elvitte a házamat a patak – sírt a Hangya. – Nyoma sem maradt. Az éléskamrámat is elmosta a víz.

– Hát gyere be! Ne állj ott az esőben. Kérsz egy forró teát?

A Hangya hálásan elfogadta. Nem sokára átmelegedett és jobb lett a kedve. A Tücsök meg befogadta magához télire. Együtt laktak, nagyokat ettek és nézték a plazmatévét. A Hangya pedig befogadta, hogy a jövőben nemcsak dolgozni fog, hanem pénzt is keresni.

Kedves Irka-olvasók! Ugye mindnyájan jól ismeritek, szeretitek La Fontaine állatmeséjét, *A tücsök és a hangyát*? Bizonyára számtalan feldolgozását is olvastátok már. És ez hogy tesszik? Szeretnénk, ha megírnátok gondolataitokat, véleményeteket erről a változatról. Annak is örülnénk, ha elküldenétek a *Tücsök és Hangya* meséteket. A legügyesebbek könyvet kapnak!

Gárdonyi Géza

Majom úr a háznál

Pali bácsi tengerész. Csak húsvétkor meg karácsonykor jön haza. Máskor mindig a tengeren jár.

Legutóbb, hogy itthon volt, arra kérték a gyerekek:

– Kedves Pali bácsi, küldjön egyszer a majmok hazájából egy eleven majmot.

– Szívesen – felelte Pali bácsi –, csak azután vigyázzatok, mert a majmmal sok a veszélyesség.

És küldött a tengerről egy majmot.

Nagy volt az öröm a háznál, mikor a majmosláda megérkezett.

Apa és anya akkor éppen a vásáron voltak, a majmot a vasúti szállítók hozták. A ládáját betették a szobába.

Csak akkora volt a majom, mint valami nagy barna macska. Szürke szakáll körítette a fejét. Fülei is szőrösök voltak. Mikor a gyerekeket meglátta, kinyújtogatta a kezét, mintha üdvözölni akarta volna őket:

– Szervusz, Peti. Szervusz, Jancsi.

– Eresszük ki a ládikából! – mondotta Jancsi. – Hadd játsszék velünk. Hiszen olyan barátságos állat.

A majom kimászott a ládájából. Ide-oda nézegetett. Egyszer csak fölugrott az íróasztalra és kíváncsian nézegette az újságot.

– Nini – mondta Peti –, újságot olvas a majom. Ez a majom tud tán még magyarul is.

Egyszer csak lecsapta az újságot, és a tintatartóhoz kapott. Belekukucskált. Tán azt gondolta, leves van benne. Fekete leves. Vagy hogy lekvár. Szilvalekvár. A vége: fölemelte a nagy tintatartót a szájához, és megízlelte a tintát.

Nem ízlett neki.

A tinta végigömlött a majom bundáján elől. A majom észrevette. Letörölte a kezével, és így még inkább bemázolta magát vele. Most már a könyökéről csurgott alá a tinta.

Ettől megijedt.

Befutott a másik szobába, és azon tintásan belebújt az ágyba, a fehér ágynemű közé.

– Jaj! – kiáltotta Peti. – Fogjuk meg, fogjuk, fogjuk meg! Dugjuk vissza a kalitkába!

Csak hogy nem olyan könnyű dolog ám a majomfogás. Az állat átugrotta Pétert, és uzsgyi a konyhába.

A szakácsné éppen a rétestésztát nyújtotta az asztalon. Majd halálra vált, mikor a majom odaugrott eléje. Sikoltva menekült az asztaltól.

Erre a majom felkapta a rétestésztát, és gyorsan magára terítette esőköpnyegnek.

A szakácsné ijedtében kikapta a lábából a fakanalat és rákoppintott a fejére.

A majom megtapintotta az ütés helyét. Azután a tűzhelyen lévő

krumplifőzelékbe ugrott bele. Csak a füle látszott ki belőle, úgy lesett kifelé. De hogy hozzája közeledtek, a fazékból felugrott a falon lógó szitára. A szita leesett. A majom is lepottyant, s vele együtt egy tányérra való krumplifőzelék is került a földre.

A majom a földön meglátta a cipőkefét.

No, éppen ez kellett neki.

Felkapta a keféit, és fölugrott vele a kürtő tetejére. Az ugrástól a kürtő elvált a kéménytől. A majom uzsgyi, be a kályhacsőbe.

– Jaj – sikoltozott Jancsi –, megfullad ott az a majom!

Csakugyan, a korom fekete felhőként dőlt a konyhába.

Mikor a majom észrevette, hogy a szakácsnő iránta érdeklődik a cső másik végén, ráugrott a fejére, és megkefélte az arcát a kormos kefével.

A szakácsné futva menekült a folyosóra.

Peti, hogy megmentse, lekapta az ágyterítőt, ráborította a majomra és belecsavarta. Így fogták meg a majmot, a terítőből lassan kibontogatva, és beugratták vissza a ládájába.

Bizony estig tartó munka volt, míg mindent rendbe szedtek a háznál. Olyan felfordulást rendezett a majom pár perc alatt.

Hanyagság

– Szia, Tücsök! Hát te meg hová mész azzal a nagy táskával?

– Anyukám elküldött, hogy szedjek neki néhány rózsaszirmot.

– Erre nincsenek is rózsák.

– Igen, tudom, de gondoltam, a rózsaszirmot ráér, este is le tudom szedni. Csak hegedülök egyet és megyek.

– Tóni, a méhecske egyszer így járta meg. Elmeséljem?

Tóni, a méhkaptár legfiatalabb lakója, semmivel sem volt jobb vagy rosszabb társainál. Nem volt órá soha panasz, hacsak az nem, hogy időnként hajlamos volt mindenről elfeledkezni. Amikor megérezte a lágy szellő simogatását, azonnal fel kellett szállnia, különben nem bírt szárnyaeskáival.

Egy nap az egyik legnagyobb méltóság, a főméh toppant elé.

– Tóni, tudom hogy megbízható gyerek vagy, ezért nagyon fontos dolgot bízok rád. Fogd ezt a levelet és vidd el a Pitypangos rét királynőjének. De csak neki adhatod oda, senki másnak. Megértetted?

Tóni nagyokat bólintott, azzal kapta magát és elindult a Pitypangos rét irányába. Útközben arra gondolt, átadja a levelet, és elmegy vitorlázni a lágy nyári szélben. Egy bukfcen jobbra, egy balra, egy jobbra...

– Hahó, Tóni! Hová sietsz annyira? – hallotta az egyik lapu alól. A kis méh bekukkantott a lapulevél alá.

– Szia, Szöcske! Egy nagyon fontos levelet kell postáznom a szomszédos rét királynőjének, na, szia...

– Jó neked, én meg itt unatkozom. Órák óta csak fekszem, meg fekszem.

Tóni sajnálkozva csóválta fejét, majd elmosolyodott.

– Hát jó, nem bánom. Odaadom ezt a levelet, de ígérd meg, hogy egyenesen a királynőnek adod oda.

Szöcske meg sem várta a mon-

dat végét, felkapta a levelet, és hipp-hopp, eltűnt Tóni szeme elől.

A kis méh egy nagy sóhajtással felröppent, meglovagolta az épp soros szélhullámot, és vígan bukfcenzt tovább a levegőben.

Estefelé fáradtan, de élményekkel teli állt be a vacsorasorba. Amikor mindenki befejezte a vacsorát, a főméh szólásra emelkedett.

– Egy nagyon-nagyon furcsa levelet kapott ma felséges úrnők – kezdte lassan, majd előhúzott egy tekercest. – Ez egy meghívó, amelyben a feladó tudatja, hogy szívesen látja a születésnap ünnepségén. Ebben nincs is semmi meglepő, mindössze annyi, hogy a levél feladója maga a felséges királynő. Megmondaná nekünk a mélyen

tisztelt postás, hogy hozzon-e a királynő ajándékot is, vagy elég, ha csak felköszönti magát?

Tóninak szörnyű sejtése támadt. A levél nagyon hasonlított arra a tekercsre, amit délután Szöcskének adott. Mire ezt végig gondolta volna, a főméh egyenesen ránézett.

– Tóni, lennél szíves megmagyarázni, hogy került vissza a levél mihozzánk?

Tóni kikerekedett szemekkel nézett a főméhre. De hiszen ő azt mondta Szöcskének, hogy a szomszéd királynőnek... Szöcskével a Pitypangos rét szélén találkozott... már minden világos. Szöcske azt

ÚTRAVALÓ

hitte, hazafelé tart. Hirtelen megfordult vele a világ.

– Megérdemelnéd, hogy nagyon megbüntesselek – mondta szigorúan a főméh –, de ezzel nem jutnánk előrébb. Kapd magad, vidd el ezt a levelet, és ezúttal ne állj szóba senkivel.

– Ez a mese nem rólam szól, én nem egy fontos levelet viszek.

– Valóban nem. De az eszedbe jutott, hogy miért éppen most küldött édesanyád rózsaszirmokért? Lehet, hogy sürgősen szüksége van rá, hegedülni pedig ráérsz aztán is, hogy hazavitted. Valamikor semmi baj nincs belőle, ha nem teljesítünk egy-egy kérést, máskor meg egy ártatlannak tűnő dolog is nagy veszélyt okozhat. Az át nem adott meghívó sértődéshez, sőt akár haraghoz, háborúhoz is vezethetett volna. Van azonban egy dolog, amit mindenképpen lelkiismeretesen kell elvégezni: az, amit Isten bíz ránk. Azt mondja a Biblia, hogy „Átkozott, aki az Úr dolgát hanyagul végzi.” Jól tanuld meg ezt az aranymondást.

– Jó, majd igyekszem: „Átkozott, aki az Úr dolgát hanyagul végzi.”

Olasz Tímea

Bibliai ábécé

Légió. A római hadsereg hatezer főt számláló hadosztálya. Amikor Jézus megszabadította a gadarai ördögöket az őt örültté tevő gonosz lelkektől, azok „legió”-nak nevezték magukat, jelezve ezzel, hogy milyen sokan vannak.

Lélek. Az Ószövetségben 378-szor fordul elő a lélek jelentésű héber szó, a *rúah*. A zsidók hite szerint ez adta az életet, a mozgást. Olykor a „szél” vagy a „lehelet” jelentését hordozta, s „Isten lelkére” vonatkozott. Az ennek megfelelő újszövetségi görög szó, a *pneuma* 220-szor fordul elő, s mivel gyakran a „Szentlelket” vagy „Isten lelkét” jelenti, mindig közvetlenül Krisztussal kapcsolatos.

Lévi. Jakab és Lea harmadik fia, a későbbi papi törzs, a léviták őse.

Libanon. Az Izraellel északon határos ország neve. Magas, hófödte hegyeiben nagy erdőségek vannak. A bibliai időkben Libanon híres volt hatalmas fáiról, különösen az erős cédrusokról. A zsoltáríró a megigazit ember növekedését a libanoni cédrus és a viruló pálma képével érzékelteti.

Likaónia. Kis-Ázsia egyik tartománya. Városaiiban, Derbében és Lisztrában hirdette Pál az evangéliumot.

Liliom. „Figyeljétek meg a mezei liliomokat, hogyan növekednek: nem fáradnak és nem fonnak, de mondom nektek, hogy Salamon teljes díszében sem öltözködött úgy, mint ezek közül akár csak egy is.” Ezekkel a szavakkal hívta fel Jézus a tanítványai figyelmét Isten gondviselő szeretetére, amely egyaránt kiterjedt emberre, állatra és növényre. Galileában gyakran láthatott magas szárú, fehér vagy rózsaszín virágú liliomot. De nem ment el vakon a többi virág, a kökösör, nárcisz, jácint és ciklámen mellett sem, amelyek mind pazarul virágoztak Galileában, s szépségüknek, valamint a szépségüket teremtő Isten gondviselő szeretetének meglátására is ő nyitotta fel nem egy tanítványa szemét.

Lisztra. Likaóniai kis város a hegyek között. A Pál és Barnabás igehirdetése nyomán itt szerveződött gyülekezethez tartozott Timóteus családja. Timóteus görög apának volt a fia, de anyja, Euniké és nagyanyja, Lóisz hívő zsidó volt.

Lídia. Egy, az ázsiai Thiatirából származó, de a macedóniai Filippiben élő, bíborás asszony, Pál európai missziójának első megtérítettje. Vendégszeretetét gyakran élvezte Pál. Otthonában vagy a folyóparton tartottak szombatoként istentiszteleteket.

Lóisz. Timóteus nagyanyja, akinek képmutatás nélküli hitét Pál apostol követendő példaként állítja Timóteus elé.

Lót. Ábrahám unokaöccse volt, s vele tartott Kánaánba vezető útján. Amikor pásztoraik között veszekedés támadt a legelő miatt, Ábrahám és Lót megállapodott, hogy elváljanak egymástól. Lót a Jordán vízben bő völgyét választotta, de ott bajba került Sodoma és Gomora gonosz lakóival, úgyhogy Ábrahámnak kellett segítségére sietnie. E két város pusztulásából az Úr csak Lótot és családját mentette ki, de Lót felesége az Úr tilalma ellenére visszanézett az égő városokra, s ezért sóbálványá vált.

Lukács. A harmadik evangélium és az apostolok cselekedeteiről írt könyv szerzője. Orvos volt. Elhatározta, hogy gondosan utánajár mindannak, amit a szemtanúk Jézus életéről tudnak, és sorjában megírja a történetét. Szoros barátságban volt Pál apostollal, s elkísérte későbbi missziós útjain, így Rómába is. A római börtönből ezt írta Pál: „Csak Lukács van velem.”

Lukács evangéliuma. Ez az evangélium beszéli el a legrészletesebben Jézus születésének a történetét. Néhány felejthetetlen példázata is csak ebben az evangéliumban maradt ránk. Ilyenek: a tékozló fiú, a gazdag és Lázár, a hamis sáfár, valamint az irgalmas szamaritanus története. Ugyancsak Lukács tudósít a naini ifjú feltámasztásáról, Zakeusról és az emmausi tanítványok élményéről. Mindezeket bizonyára olyanoktól hallotta, akik földi szolgálata idején együtt jártak Jézussal. Könyvét nem zsidó olvasóknak szánta, hogy őket is hívőkké tegye. Evangéliumának folytatása az apostolok cselekedeteiről írt könyv, amelynek egy részét már közvetlen élményei alapján beszéli el.

(Cecil Northcott *Bibliai lexikon gyerekeknek* című könyve alapján)

Olvastad már?

Ugye Te is hallottad már, amikor a felnőttek – sóhajtva, legyintve, ki pedig felháborodva – azt mondták: A mai gyerekek nem olvasnak, csak a képernyőt bámulják...

Mi másként gondoljuk. Hiszünk abban, hogy Ti is szeretitek a könyvet. Ebben a rovatunkban egy-egy közkedvelt ifjúsági regényből vagy meseregényből mutatunk be egy szemelvényt. Azok számára, akik még nem olvasták: kedvcsinálóul, azoknak pedig, akik már kétszer vagy háromszor is: az emlékek felidézéséül.

Jókai Mór

Az arany ember

(Részlet)

Attól a naptól mintha kicserélték volna Timárt. Alig lehetett ráismerni.

A máskor oly higgadt kedélyű ember minden tettében elárult valami nem szokott nyugtalanságot; egymással ellenkező rendeleteket adott ki, s elfeledte egy óra múlva, amit rendelt; ha valahová elindult, fele útról visszatért; majd meg kerülni kezdte az üzletét, s úgy tett, mint aki nem törődik semmi nagy dologgal; máskor megint oly ingerült volt, hogy mindenkibe belevesztett a legcsekélyebb mulasztásért.

Sokszor látták őt a Duna-parton fél napon át fejét lecsüggesztve sétálni, mint mikor valaki az örüléshez közelít, s azon kezd, hogy házától elfut. Máskor meg egész nap bezárkózott szobájába, s nem eresztett magához senkit.

Levelei pedig, melyeket az ország minden részéből küldöztek utána, ott heverték halommal az asztalán – felbontatlanul.

Az okos ember nem tudott egyébről gondolkodni, mint arról az aranyhajú leányról, akit ott látott a szigetparton utoljára, karját egy fatörzsre támasztva s fejét karjára csüggesztve.

Egyik nap azt határozta el, hogy visszamegy hozzá; a másik nap megint azt, hogy el fogja őt felejteni örökre.

Babonás kezdett lenni. Jeleket várt az égtől, az álomlátásból, amik elhárítározzák, mit tegyen. – Óh az álomlátások mindig azt az alakot hozták

elője: boldogan és szenvedve, átadva és elvesztve; azoktól csak még örültebb lett. Az égből pedig nem jött semmi jel számára.

Egy napon aztán rávette magát, hogy megtér okos embernek, dolgai, üzletei után lát, majd azok lecsillapítják lelke háborgását.

Odaült levelei halmazához, s elkezdte azokat egyenként felbontogatni.

Az lett belőle, hogy mire végigolvastott egyet, elfelejtette, hogy mi volt az elején.

Mindig csak azokból a kék szemekből akarta olvasni, hogy mi van azokba írva.

Egyszer aztán nagyot dobbant a szíve, mikor egy levél akadt a kezébe, mely súlyosabb volt a többinél. Annak a címiratán megismerte a kéz írását.

Az Tímea írása volt...

Valami józan hidegség futott erein.

Ez az égből jött jeladás!

Ez a levél eldönti lelke harcát.

Tímea ír, az angyali jóságú teremtés, a tiszta, hű nő. Egyetlen gyöngéd szava úgy fog hatni a férfi kedélyére, mint az ébresztő szózat a mámorálomban alvóra. Ez ismerős vonások eléje fogják idézni a tündöklő mártírcot, s megtérítik őt újra.

Valami súlyos van a levélben. Az valami gyöngéd meglepetés lesz, valami emlék? Igen, igen! Holnap lesz a férj születésnapja. Óh! Ez kedves levél, kedves emlék fog lenni.

Mihály gyöngéden nyitá fel a borítékot, felvágta a pecsétet rajta.

Legelőször is az lepte meg, hogy íróasztala kulcsa hullott ki belőle. Ez volt az a súlyos tárgy benne.

A levélben pedig ez volt:

„Kedves uram!

Ön íróasztala fiókjában feledte a kulcsot. Nehogy nyugtalankodjék miatta, utána küldöm. Isten áldja önt!

Tímea.”

Semmi egyéb.

Timár ezt a kulcsot akkor feledte íróasztala fiókjában, mikor éjjel titokban hazatért, s Athalie szavai úgy megzavarták agyát.

Tehát semmi egyéb, csak ez a kulcs! Semmi más hozzá, csak e néhány hidedeg szó!

Timár lehangoltan tette maga elé a levelet.

Most egyszerre valami réműletes eszme villant az agyán keresztül.

Ha Tímea ott találta íróasztala fiókjában azt a kulcsot, akkor meglehet, hogy kutatott is a fiókban. A nők kíváncsiak, s szokták ezt tenni!... És ha kutatott, akkor talált ott valamit, amit ismerni kell... Mikor Timár Ali Csorbadzsai kincseit értekesíté, oly előrevigyázó volt, hogy egyes műremekeket nem bocsátott áruba, amik ha a piacra kerülnek, nyomra vezethetnek. Leginkább a gyémántokat adta el fog-

lalat nélkül. Volt a kincsek közt egy gyémántokkal kirakott medalion, ami egy miniatúrképet rejtett magában. E kép egy fiatal hölgy arca volt, kinek vonásai feltűnően hasonlítottak Tímea vonásaihoz. Ez bizonyosan az ő anyja, ki görög nő volt. Ha Tímea e medali-ont megtalálta férje fiókjában, akkor megtudott mindent. Megismerte anyja arcképét; abból megtudta, hogy az ékszer az apjáé volt; arról rájött, apja kincsei Timár kezébe kerültek, s arról aztán az egész történetet legombolyíthatá: hogy lett Timár gazdag emberré, s hogy vette meg Tímeát a saját kincsei árán.

Ha kíváncsi volt Tímea, akkor min-
dent tud –, s akkor megveté férjét.

S nem azt bizonyítják-e a levél sza-
vai? Nem azt mutatja-e maga a kulcs
elküldése? Nem azt akarta-e a nő ez-
által tudatni férjével: „ismerlek”.

Ez a gondolat határozott Mihály-
nál: fölfelé induljon-e vagy lefelé a
lejtőn? – lefelé!

Mindegy már. Azt hitte. A nő előtt
már le van álcázva. Ott többé az „arany
embert” játszani nem lehet. A nagy-
lelkűt, a bőkezűt, a jóttevőt. Ott már el
van árulva, hogy kicsoda.

– Mármost lehet rohanni lefelé.

Most már el volt határozva, hogy
vissza fog menni a szigetre.

De mégsem úgy akart elvonulni,
mint vert fél.

Levelet írt Tímeának, melyben föl-
kérté őt, hogy minden levelét, mely
hosszas távollétében komáromi házához
lesz utasítva ezentúl, vegye át, bontsa
fel, közölje ügyvédjével vagy biztosá-
val, ha szükségét látja, s ahol intézkedni
kell, rendelkezék teljhatalommal férje
nevében: utalványozzon, vegyen át és
adjon ki pénzeket saját belátása szerint;
egyúttal visszaküldte neki írásztala kul-
csát, hogy ha okmányokat, szerződése-
ket kell kikeresni, kéznél legyen az.

Ez volt a tromf.

Mikor azt érezte, hogy titkához
közel járnak, sietett egészen rávezetni
a titokra; így talán nem fog az kide-
rűlni. A gyanú szemének homály kell
és sötétség, mint a bagoly szemének;
az a világosságban nem jól lát.

Azzal kiadta utasításait telep-
biztosainak, mindegyiknek megmondva,
hogy hosszú időre el fog utazni, de azt

nem, hogy hová. Minden őt érintő leve-
let intézzenek Komáromba, a nejéhez.

Levetincről késő délután indult el
egy parasztszekéren. Azt akarta, hogy
nyomát veszítsék, azért nem utazott
saját lovain.

Még néhány nap előtt babonás volt;
az égtől, az elemektől várt titkos jele-
ket, amik megtérítsék. Most már azok-
ra sem ügyelt; el volt határozva, hogy
a szigetre átmegy.

Pedig az égi jelek, az elementumok
nagyon is siettek őt baljóslataikkal
visszariasztani, sőt erőhatalommal
megakadályozni.

Estefelé, amint a Duna-part jege-
nyecsalitja már látható volt, egyszerre
valami fakóvörös felhőfolt támad az
égen, s jön sebesen gomolyogva erre-
felé. – A fuvaros bunyevác eleintén
csak imádkozik nagyokat sóhajtva; de
amint közeledik a füstfellegforma, ká-
romkodásra fordítja az áhítatos szót.

„A galambóci szúnyogok jönnek!”

Azok az ördög teremtményei,
amiknek száma trillió, amik ott lak-
nak a galambóci sziklák odúiban; egy-
szer-egyszer fölkerelkednek, felhő-
számra lecsapnak a síkságra, s jaj ak-
kor minden baromnak, melyet a sza-
badban találnak.

A szúnyogfelhő elborítja a síkságot,
melyen Timárnak át kellett volna utaz-
ni; az apró, fullánkös szörnyek meg-
lepték mind a két lovat, füleikbe, sze-
meikbe, orrlukáikba tódulva. A meg-
riadt állatok nem voltak fékezhetőek töb-
bé, bősziulten fordultak vissza a szekér-
rel, s vágattak feltartóztathatatlanul
északnyugat felé. Timár kockáztatta a
szekérből kiugrást, ügyes is volt és sze-
rencsés, nem törött sem keze, sem lába;
a lovak a szekérral elfutottak a világba.

Ha adott volna valamit az előjelek-
re, ez már elég ok lett volna arra, hogy
visszaforduljon maga is. De most már
makacs volt. Hiszen olyan úton járt,
amelyre az ember nem kéri többé az
Isten segítségét. Most már akart men-
ni. Noémi arra vonta, Tímea arra ta-
szította előre. Az indulat éjszarka és dél-
sarka s az akarát vitte most már előre.

Hogy lemaradt szekérről, megin-
dult gyalog a Duna-parti jegenyés felé.
Pedig fegyvere is ott maradt a szeké-
ren, ő pusztá kézzel menekült meg róla.

Egy vastag fűzhusángot metszett ma-
gának a csalitban, ez volt a fegyvere.
Azzal elkezdett utat keresni a bozót-
ban. Ott aztán eltévedt. Az éjszaka ott
lepte; mentül tovább bolyongott, an-
nál kevésbé talált ki a bozótból, utol-
jára rábukkant egy rőzsekunyhóra, s
elhatározta, hogy ott megmarad éjsza-
kára. Tüzet rakott a szertesztét heverő
rőzsekévékből, szerencséjére vadász-
táskája a nyakában volt, mikor a sze-
kéről leszökött, abban volt kenyér,
szalonna: azt elővette, s a paráznál ke-
nyeret, szalonnát pirított.

Még valami mást is talált vadász-
táskájában: azt a dupla pisztolyt,
amellyel Tódor reálított a kunyhóból.
Talán éppen ez a kunyhó volt az. Az
bizony meglehet.

Hasznát nem vehette a pisztolynak,
mert lőporszaruját is a kocsin hagyta.
Hanem arra mégis szolgált neki az a pis-
toly, hogy fatalizmusában megerősítse.
Akire hasztalan lövöldöznek, annak kell
még valami dolgának lenni a világban.

Erre a biztatásra nagy szüksége is
volt, amint az éj leszállt, elkezdett a
bozót félelmes tanyává lenni. A far-
kasok vonítottak a közelben. Timár
láthatá zöld fényű szemeiket villogni
a sűrű berek közül. Egy-egy vén or-
das a kunyhó hátáig lopózkodott, s ott
ordítá el magát rémségesen.

Timárnak egész éjjel nem volt sza-
bad a tüzet el hagyni aludni. Ez tartá
csak a fenevadakat vissza.

Ha a kunyhóba bement, ott meg
olyan borzadályos sziszegés hangjai
riaszták, aminőkkel a kígyók fogad-
ják az embert, s lomha tömegek moz-
dultak meg a lába alatt; tán valami tek-
nősbékára lépett.

Timár egész éjjel éleszté a tüzet, s
a hosszú rőzsekaró tüzes végével kép-
zelmes ábrákat rajzolt a levegőbe. Ta-
lán saját gondolatainak tűzhieroglifjai
voltak azok.

Milyen szomorú éj! Akinek nyugal-
mas házai vannak, kényelmes fekhelye
otthon; fiatal, szép nő a háznál, akit
feleségének nevezhet; aztán most egy
dohos, gomba benőtte kunyhóban tölti
az éjszakát, egyedül! A farkasok vonít-
nak körülötte, s feje fölött a rőzsében
lomhán csúszik végig a vízikígyó.

Pedig ez a nap születésnapja.

Lászlóffy Aladár

Teagős

Itt az ősz, a szép mezőkre
bizony leomlik a dér,
meleg levélpaplan alá
menekedik, ami él.

Finom meleg paplan alatt
aluszna a gyerekek,
álmukban még bejárják a
nyáron látott tereket.

Aki nyáron nemcsak sétált,
rohángált a nyomokon,
hancurozva taposott át
térdig érő gyomokon,

hanem gyógyfüveket gyűjtött,
megsáraitott eleget:
hogyha meghűl, kap egy csésze
herbateát, meleget.

Mert a mezők ránk vigyáznak,
tőlük illan, mint az őz,
őszi, téli asztalunkra
csészékben a teagős.

Weöres Sándor

Kapuban zörget a tél szele

Kapuban zörget a tél szele,
Ilyenkor édes a vadkörte, berkenye,
Savanyú az egész éven át,
Csak ha dér csípte meg, ontja lágy zamatát.

Osvát Erzsébet

Jött őszyonyó

Jött őszyonyó
hideg szélel,
aransárga
vízfestékkal,
sárgák lettek
a levelek,
fújtak, fújtak
őszi szelek.

Fújtak, fújtak
őszi szelek,
lehullottak
a levelek.
Ott vannak
a fák alatt.
Látod a sok
aranyat?

Szepesi Attila

Hamvas pille

Hamvas pille,
ezüstboglárka,
fűszál ívén
rebben a szárnya.

Szálló szellő
égre viszi,
ordas orkán
tovaúzi.

Horgas Béla

Szép őszi nap

Szép őszi nap, a fűben
rigók talpnyoma hajlik hűsen,
lépked a hajnal párában, piheg,
a csúcokat kezdeti fény üli meg,
tündérújjak sugárrá hosszabbodnak,
pírban vacog egy földi ablak,
busz mordul hegyi medve-módra,
házak hajolnak inni a folyóra.

Szép őszi nap, a reggel
tükrödbe néz szilvakék szemekkel,
ma jó lesz hallgatni, látni,
megmártózhat ma akárki,
a tömör lombok sárgával lazulnak,
belebarnul a domb, szél fújtat
mély dallamokat a lég orgonáin,
rózsában most a legforróbb a kármin.

Szép őszi nap, a gyerekek
és fecskék zsvivaja úgy pereg
alá a délelőtt lágy lankáira,
hogy gyöngyökön kell ma járnia
minden lenti lénynek – a drótokon
fejet csóvál a sok jó madár-rokon
és ollós szárnyával egyvégtébe
kivágja búcsúját az égre.

Szép őszi nap, a kövön
Sára macskája mereng ősökön,
ősökön – vagy csak úgy szundikál
a hó csodákat tevő ős-forrásainál,
dél van, dió-boltozat alatt az asztal,
„összetartozunk”, így vigasztal,
és a felnőtt-forma, mogorva árnyak
a pelenka fehérségétől szétugrálhatnak.

Szép őszi nap, kiket szeretsz,
gondold e versbe sziluettjüket,
a délutáni, gőzölős magányban
megjelennek álmaid, mind valóra váltan,
és te hallgatod: aogyoróbokor,
a málnás bújtat, bujdokol
vagy elszáll és ha nem lesz, hát mi lesz?
istentelen éjben sziszeg a liget.

Szép őszi nap, az alkonyat
selyemszoknyák közt válogat,
a város lámpái éretlen zöldek,
kicsi borz-ecsetek festik a Földet,
a nap már lenn, golyócska zsarátnok,
szemüket hunyják az óriások,
homály csobog, tükrén manóhad evez,
kopogtatnak a vaskapun: ez? nem ez?

Szép őszi nap, jegenyék
ezüstjét rejti az esti kék,
tálon a szőlő, mustos a hordó,
nagyokat nyel a mesemondó,
a tücskök szabadon, tudatlanul mondják,
palotát terveznek odakinn a hangyák
s a csillagok az éj konok katángjai –
lehet-e velük szót váltani?

Tamkó Síratoró Károly

Késő ős

Kimentem én az erdőre...

És akkor?

Ráléptem egy rózsatőre...

És akkor?

A rózsatő felsikoltott...

És akkor?

Ősz fedte be az égboltot...

És akkor?

Fázik majd a hátad tája...

És akkor?

Bújj a medve bundájába...

És akkor?

Nem fázol majd nagy fagykor!

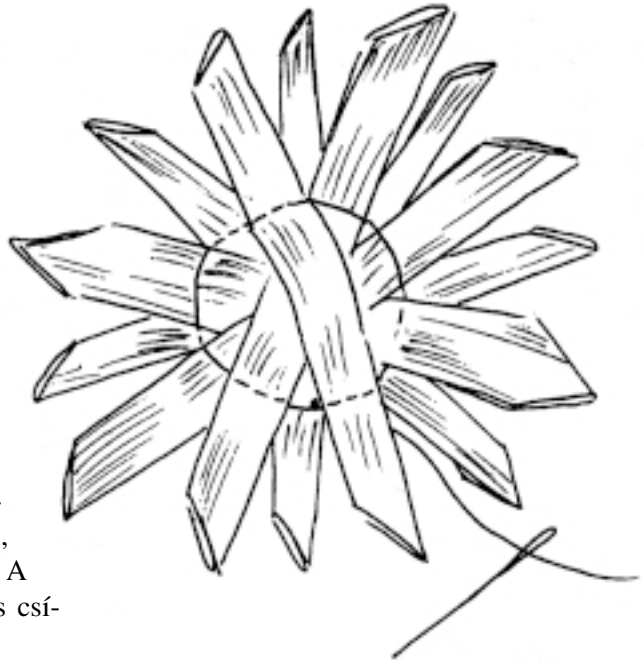

Őszi játékok

Csillagvirág

Nagyon egyszerűen készíthetünk szalmából virágokat. Anyagszükséglet: 6 db szalmaszál, parafa dugó, gombostű, cérna, ragasztó.

Elkészítése: A hat darab rövid szalmaszálát beáztatjuk, de nem vasaljuk ki. Ezeket a szálakat keresztben egymásra fektetjük, és gombostűvel egy parafa dugóba szúrjuk. Egy cérnaszálát vezessünk el a szalmaszálak alatt és felett. Ha körbeérünk, megfordulunk, és most ellentétesen fűzünk. A cérnavegeket elkötjük jó szorosan. Egy hosszú szalmaszálát felhasítunk, beáztatunk, majd kivasaljuk. Így csak az egyik oldala lesz fényes. A végekbe több szálát is tehetünk többféleképpen: egyenes csíkot, középen megtörtet vagy ívbe hajtottat.

Egérke

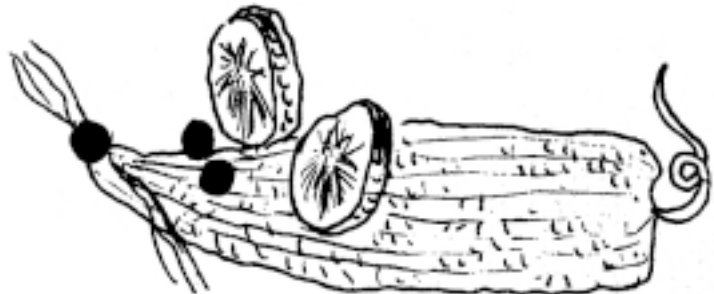
A kukorica minden része nagyon jó alapanyag játékok és díszek készítéséhez. Az elkészített munkadarabok szépek, esztétikusak és sokáig eltarthatók.

Az egér elkészítéséhez szükséges anyagok: 8-10 cm-es kukoricacsutka, kukoricacsuhé, rafiaszál, meggy-mag.

Eszközök: szög, ragasztó, lombfűrész.

Elkészítése: A 8-10 cm-es fehér kukoricacsutka végéből lefaragunk, és kerekre formáljuk. Szöggel lyukat fúrunk bele, majd beleragasztjuk a kukoricacsuhét. Ez lesz az egér farka. Orrát a csutka hegyesebb vége adja, melyre rafiaszálból készítünk bajszot, szemének pedig meggy-magot használunk.

Füléhez egy téglavörös csutkára van szükségünk, amit lombfűrészszel vékonyra szeletelünk. A felvágott szeletet ragasztással tesszük a megfelelő helyre.

Török basa kukoricából

Ehhez a bábuhoz egy egész kukoricacsőre szükségünk van.

Elkészítése: A kukoricacsőről félig felhúzzuk a kukoricacsuhét, majd kicsit megroggyantjuk, és a tetejét visszafordítjuk, melyet egy csuhédarabbal összekötünk. Ez a basa turbánja. Bajuszát kukoricabuga adja.

Feladat

Mit jelent a *penna*, a *plajbász* és a *kalamáris* szavunk? (Ha nagymama sem tud segíteni, akkor keresd az értelmező szótárban!)

Szerkeszti: SÜTŐ ÉVA

Az *Irka*ban nemrég új rovat indult *Irka*-dobogó címmel. Ismeritek a dobogó főnév jelentését? Fából készült emelvény jelent. Olvasmányaitokban gyakran találkozhattok vele, a dobogón állt például a régi osztálytermekben a tanár asztala. Ma ritkán használjuk, inkább a pódium kifejezéssel élünk.

Rovatunkban olyan közismert kárpátaljai fiatalokat mutatunk be, akikre büszkék vagyunk, akiket szívesen emelünk a mi képzeletbeli *Irka*-dobogóra. Annál inkább, mivel ők is *Irka*-olvasóként kezdték, olyan kisgyerekként, mint ti... Ki tudja, tíz, húsz év múlva melyikőtök áll majd az *Irka*-dobogón?! ...

Ebben a rovatban egy kicsit közelebbről ismerkedhettek meg szülőföldünk jeles fiataljaival, akiknek minden bizonnyal hallottátok már a nevét, talán találkoztatok is velük. Ám most csak Nektek beszélnek önmagukról, hivatásukról.

Mostani Dobogónk vendége Czébély Beáta, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem diákja.

Czébély Beáta 1991. április 11-én született Visken. Tanulmányait a Viski Kölcsey Ferenc Középiskolában, s ezzel párhuzamosan a Viski Művészeti Iskolában kezdte, majd középiskolai éveit a kecskeméti Kodály iskolában töltötte. A középiskola elvégzése után felvételizett a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemre, ahol jelenleg harmadéves hallgató.

– *Mi szerettél volna lenni gyerekkorodban?*

– Már gyerekkoromban is azok a dolgok foglalkoztattak leginkább, amelyek valamilyen módon az önkifejezés formái, amelyek valamilyen kreativitást igényelnek. Ilyen volt a zene, a tánc, de rajzolni, festeni is nagyon szerettem, sőt, szeretek mind a mai napig. Az kötött le mindig, ha valami újat, amit kitaláltam, elképzelttem, létre tudtam hozni, lejárítottam vagy lerajzoltam. Szóval, ha az alkotásnak valamilyen formája volt.

Régen leginkább tájképeket, csendéleteket festettem, vagy emberi alakokat, arcokat rajzolgattam, meg ruhákat terveztem. Mostanára csak az utóbbi maradt meg, a rajzolgatás, mert azt bármikor lehet, egy ceruza vagy egy toll is bőven elég hozzá, de sokszor sajnos erre sincs időm.

Még egy nagy „szenvédelyem” volt, a fodrászkodás, de kicsit még a mai napig is titkos vágyam, hogy egyszer elvégezzek egy igazi tanfolyamot.

– *Mivel telik a szabadidőd?*

– Szívesen olvasok, főleg szépirodalmi műveket, verseket, mostanában a Wass Albert-regények a kedvenceim.

Ha tehetem, igyekszem minél több időt a szabadban tölteni, szeretem a hosszú sétákat.

Hogy van-e kedvenc évszakom, amikor ezt szívesen teszem? Persze, télen nyilván nem sétálgatok annyit, de minden évszaknak megvan a maga hangulata, szépsége, így mindegyiket szeretem. Ha mégis lehet egy kedvencem közülük, akkor az a tavasz, főleg a május.

További kedvenc szabadidős tevékenységem a tánc lenne, ha lenne rá annyi időm, hogy rendszeresen foglalkozhassam vele. Gyerekkoromban néptáncoltam, ma is szívesen eljárök táncházakba. Szeretnék minél több tájegységben otthonosan

IRKA-DOBOGÓ

mozogni, de a mai modern táncokat is igen kedvelem, szívesen megtanulnék például egy-két latin táncot...

– *Mit jelent számodra a zene?*

– A zene olyan kifejezőeszköz, amely által ki lehet mondani még a kimondhatatlant, a sokszor megfogalmazhatatlant is. Mivel nagyon „lelki” ember vagyok, aki erősen érzelmi alapon „működik”, számomra a zene létfontosságú. Ott van a mindennapjaimban, sokszor segítség vigasztalásként, megnyugtatóként, vagy épp a jókedvem megélésében.

Nincs az az érzelem, az a hangulat, amit a zene ne tudna kifejezni! Az előadóművészetben ez a szép, hogy a zene által egy előadó adni tud, olyan élményekkel gazdagíthatja a hallgatót, amely felemelhetik, megvigasztalhatják vagy akár jókedvre deríthetik.

– *Ha jól tudom, a családotokban nem te vagy az egyetlen zenei tehetség. Mikor és miért döntöttél a zenei pálya mellett? A hagyományt követted, vagy valami más oka volt a döntésednek?*

– Mióta az eszemet tudom, zenével vagyok körülveve, hiszen apukám is zenész, ő tanított meg zongorán az első kis dalocskákra is, úgy 4-5 éves koromban

Nyilván a család keze is benne van abban, hogy így alakult a döntés, hiszen ahogy a legtöbb gyerek, úgy én sem tudtam még akkor egyértelműen eldönteni, hogy milyen pályára menjek, de szerettem zongorázni és sok biztatást is kaptam, így döntöttem végül emellett.

– *Miért éppen a zongorát választottad fő hangszeredül? Miben más ez a hangszer szerinted, mint a többi?*

– Leginkább a családi hagyomány miatt kezdtem épp zongorázni, és mert csak zongoránk volt otthon, fel sem merült, hogy esetleg más hangszeren tanuljak. De úgy érzem, jól választottam, hisz a zongora egészen olyan lehet, mint egy szimfonikus zenekar, minden hangzást meg lehet szólaltatni rajta.

De ha nem zongoráznék, akkor valószínűleg a csellót választanám, gyönyörű, bársonyos hangja miatt...

– *Kik a kedvenc zeneszerzőid? Smiért őket szereted leginkább?*

– Egyik nagy kedvencem Bach tiszta zenéje, másik pedig a romantika nagy zeneszerzői, főleg Chopin, Brahms, a későromantikából pedig Rachmaninov.

– Naponta hány órát töltesz gyakorlással?

– Átlagosan napi 3-4 órát, de igyekszem, amennyit csak lehet, a napi 5-6 óra lenne az ideális, erre törekszem. De sajnos nem lehet csak időben mérni a gyakorlást, nagyon fontos hozzá a koncentráció, a megfelelő odafigyelés, enélkül leginkább csak időpocsékolás az egész.

Sokszor nem könnyű mindezt megvalósítani, nagyon nagy türelem és kitartás kell hozzá. És idegrendszer!

A mindennapokban nem könnyű a folyamatos munkát megvalósítani, de amikor sok óra gyakorlás után végre el tudom érni, hogy úgy szóljon a kezem alatt a hangszer, ahogy én akarom, ahogy én irányítom, vagy, amikor jól sikerül egy koncert, és adni tudok egy jó élményt a közönségnek, olyankor úgy érzem, megéri.

– A klasszikus zenén kívül milyen zenei irányzatokat kedvelsz még?

– A jazzt és a népzénet leginkább, de a mai irányzatok között is akad egy-egy, amit szívesen hallgatok, a hangulatától függ.

– Jelenleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem III. évfolyamos hallgatója vagy. Hogyan tovább az egyetem befejezése után?

– Szakmai szempontból azt szeretném legjobban, ha sok fellépésem lenne, ha minél többen megismernének, de elsődleges feladatomban most, amíg egyetemista vagyok, hogy igyekezzem a lehető legtöbb tudást magamba szívni, elsajátítani a tanáraimtól, akik most még segítségként itt vannak melletttem. Szeretnék egy-két komolyabb versenyen is részt venni.

Nem szakmai szempontból meg azt szeretném, hogy rendszer, szerető családom legyen. Azt hiszem, ez bármiféle karriernél fontosabb kell, hogy legyen.

– Szeretnél hazajönni Kárpátaljára, vagy már Magyarországon képezed el a további életed?

– Egy ideig, amíg még tanulok, és talán utána is, amíg kicsit kiépítem magamnak a jövőmet, még biztos Magyarországon maradok. De azt is el tudom képzelni, hogy a későbbiekben, akár a családalapítással egyidejűleg hazaköltözzek majd Kárpátaljára. Tanítani mindenképp fogok majd, előbb vagy utóbb, s talán a sajátjaimat, akár a saját falumbelieket is szívesebben tanítanám, mint bárki másét.

– Vannak-e kárpátaljai példaképeid?

– Mindenekelőtt legelső zongoratanárnóm, Fedorcsák Marika néni, akinek nagyon sokat köszönhetek, hihetetlen vasszigora mellett a végtelenségig kitartóan és következetesen tanított 8 éven át, s ahogy visszaemlékszem, bárhogy is sikerült egy-egy órám, ha jól, ha rosszul, sosem léptem ki úgy az ajtaján, hogy elment volna a zongorától a kedvem, hihetetlen optimizmusával valahogy mindig meg tudta mutatni a dolgok jó oldalát.

De az otthoni magyar iskolában is jó néhány olyan tanár van, aki méltán lehetne sok ember példaképe, ilyenek Balázs Éva néni és Pista bácsi is.

– Jelent-e számodra valamit az, hogy Bartók Béla is a mi szülőföldünkről indult?

– Nagy büszkeséggel tölt el, hogy egy ilyen világhírű zeneszerzőt tudhatunk magunkénak, mint Bartók. Azt az

Nagy sikert arattunk édesapámmal a Kölcsey Központ gálaműsorán játszott négykezesünkkel

egyed sajnálom ezzel kapcsolatban, hogy kárpátaljai gyűjtés során a mi falunkba már épp nem jutott el.

– Még diák vagy, s mégis több koncerten felléptél már. Hányadik koncerteden vagy már túl? S melyik szereplésedre vagy a legbüszkébb?

– Nem számolom, de mindent összevetve elég sok szereplésen vagyok már túl, ezek között volt már iskolai tanszaki koncert, de komoly verseny is. A legemlékezetesebb az a néhány koncert volt, amikor sikerült igazi kapcsolatot teremteni a közönséggel, sikerült igazi nagy csendeket teremteni.

– Van valamilyen szertartásod fellépések előtt, esetleg valamilyen kabalád, amit mindig magadnál tartasz a színpadon?

– Nincs különösebb szertartás, de jobb szeretek egyedül maradni és nem beszélni senkivel, igyekszem kikapcsolni a külvilágot és csak a zenére koncentrálni.

– Kerültél már olyan helyzetbe, hogy elfelejtetted a darabot, vagy nem azt játszottad, amit valóban kellett volna?

– Ilyesmi néha előfordul, de ilyenkor igyekezni kell, hogy lehetőleg senki ne vegye észre a hibát. De nagyon „ciki” helyzet vagy memóriahibám még szerencsére nem volt.

– Gondolom, te is jól ismered az Irka c. gyermeklapot. Mit üzennél az olvasóknak?

– Igen. Otthon, a viski iskolában még én is rendszeres olvasója voltam, de a mostani számok már sajnos nem jutnak el hozzám.

Az olvasóknak azt üzenem, hogy hallgassanak sok zenét, olvassanak, keressék és őrizzék a valódi értékeket, s még egyet: hogy semmiben nincs lehetetlen, kellő kitartással és szorgalommal mindent lehet, csak akarni kell!

Feladat

Mi az, amit első ránézésre közösnek találsz a galagonya, a csipkebogyó, a tiszafa és a mádárberkenye termésében?

MŰLTUNK ÉPÍTETT EMLÉKEI

Az ungvári vár

Ung megye Magyarország legkorábbi megyéi közé tartozott, már egy 1085. évi esemény kapcsán említik Ung várát.

Az első vár, az Anonymusnál szerepelő Castrom Hung volt, mely már a honfoglaláskor létezett. A második a tatárjárás után épült, a mai Gerény területén. Ez a vár a XIV. század első évtizedében pusztult el.

A jelenleg is álló vár építését Drugeth Fülöp és öccse, János kezdte meg 1320 körül. János leszármazottai a Gerényi, Fülöp leszármazottai pedig a Homonnai előnevet viselték. A vár építését Homonnai János fia, László fejezte be. A Gerényi ág a XVI. században kihalt, így Fülöp leszármazottai birtokolták a várat. A mohácsi vést követően Szapolyai János oldalára álltak, ám a király halála után 1551-ben a vár visszakerült a császár kezébe. 1602–1606 között Bocskai István birtokolta, majd hívének, Drugeth Bálintnak adományozta. 1619-ben Bethlen Gá-

bor foglalja el a várat, 1679-ben pedig Thököly Imre szállja meg. A Thököly-szabadságharc bukása után a vár ismét a császáriak kezébe került, majd házasság révén Bercsényi Miklósé lett. A finom ízlésű főúr fényűzővé alakítja a palotát.

Szívesen időzött a várban II. Rákóczi Ferenc is, gyakran fogadta itt külföldi követeit. A szabadságharc bukása után császári ezredek tanyája. 1776-ban Mária Terézia a várat a görög katolikus püspökségnek adományozta, s 1778-tól papnevelődet alakítottak ki az épületben.

A vár az Ung folyó jobb partján egy vulkanikus eredetű sziklára épült. Többször átépítették a védelmi célokra megfelelően. Területe 2,5 ha. Az északkeleti oldalról meredek sziklafal határolja, három oldalról pedig 15-20 m széles, 8-10 m mély szárazárok. A vár külső kapuja előtt volt az elővár, ahol a katonák laktak. A külső várat ötbástyás, andezitből épült védőfal veszi körül, a bástyák közül három ún. fülesbástya.

Többször átépített kapu vezet a belső várba. A palota kétemeletes, saroktoronyos, belső udvaros. A keleti kapun az 1598-as évszám s a Drugeth család seregélyes címereinek töredéke látható.

A várkertben megtalálhatók az 1728-ban leégett középkori gótikus templom konzervált romjai. A templom történelmi jelentőséggel bír. 63 görögkeleti pap 1646-ban itt tett hűségesküt a római pápára, létrehozva ezáltal a kárpátaljai görög katolikus egyházat.

A várkertben található a XIX. századi helyi öntöttvasművészet két remekműve: a *Pinenő Hermész* és a *Héraklész a lernai hidrával*.

A várpalota 30 termében a Kárpátaljai Honismereti Múzeum kiállításai tekinthetők meg. Különös figyelmet érdemel a népművészeti, természettudományi, népi hangszereket bemutató részleg, valamint az ősnymtatványok és ikonok terme.

Az aranyparázs

Magyar népmese

Volt egyszer két testvér, az egyik nagyon gazdag volt, a másik nagyon szegény. A gazdagnak sok földje volt, nagy ménese, gulyája, a szegénynek még csak egy sovány kecskéje se, de gyereke annál több, míg a gazdagnak se fia, se lánya nem volt.

Elküldi egyszer a szegény ember az egyik gyereket, hogy kérjen a gazdagtól valami kis lisztet meg savót, hadd egyenek valamit. De bizony a gazdag testvér nem adott semmit, a szegény ember gyereke sírva jött haza.

Bánkódott a szegény ember eleget, hogy a gazdag testvére nem segíti semmivel. Fölkerekedett a szegény ember, elment a szomszéd faluba dolgozni. Este, mikor hazafelé ment, látta, hogy az erdőben tűz ég. Gondolta, megmelegszik egy kicsit, mert nagyon hideg volt. Mikor közelebb ment, látta, hogy egy öregember ül a tűz mellett.

– Jó estét, öregapám! – köszönt a szegény ember.

– Neked is, fiam, hát te merre jársz?

A szegény ember elpanaszolta a bánatát, aztán elköszönt az öregtől, és hazament. Otthon még jobban sírtak a gyerekek, mert egész nap alig ettek valamicske krumpelit, és nagyon fáztak is.

A szegény ember azt mondja a feleségének:

– Eredj el a testvéremhez, adjon legalább egy kis paraszt, mert megfagynak ezek a gyerekek.

Elment a szegény asszony, de csakhamar sírva jött vissza, mert a gazdag testvér még paraszt sem adott.

– No, majd hozok én – mondta a szegény ember –, csak egy kicsit messze van.

És elindult vissza az erdőbe. Az öregember még mindig ott ült a tűz mellett. Attól kért a szegény ember paraszt.

– Vigyél csak, fiam, egy jó kalapra való paraszt! Ami nem fér a tűzhelyedbe, terítsd szét az udvarban.

A szegény ember megköszönte és vitte haza a paraszt. Olyan jó meleg lett a szobában, hogy a felét kivitte az udvarba.

Másnap reggel, mikor felébredtek, látják ám, hogy a tűzhely tele van arannyal. De még az udvar is, ahová a fölösleges paraszt szórták. Mikor fölszedték a sok aranyat, meg akarták mérni, hogy mennyi van, de nem volt a házban véka.

Elment a szegény ember a testvéréhez vékáért.

– Adok – mondta a gazdag –, de csak úgy, ha holnap ledolgozol!

A szegény ember megígérte. Otthon megmérték a sok aranyat, bizony éppen hét véka tele lett.

Mikor az egyik gyerekkel visszaküldték a vékát, a gazdag megkérdezte, hogy mit mértek vele. A gyerek azt felelte, hogy ő nem tudja. Hanem a gazdag meglátott a véka alján egy csillogó aranyat.

Nosza, futott is a gazdag a szegényhez, mintha kutya harapta volna, hát csak elállt a szeme-szája a sok arany láttán.

– Ez meg honnét van? – kérdezte nagy irigyen.

A szegény ember elmondta, hogy az öregtől kapott az erdőn paraszt, a fölösleget szétterítette az udvaron, abból lett az arany.

Megörült a gazdag ember, mindjárt ment is az erdőbe, de nem egy kalapra való hozott a parászból, hanem egy üsttel.

„Bolond az én testvérem – gondolta –, igaz, mindig is ilyen volt. Majd én megmutatom, hogy több aranyam lesz!”

Otthon aztán nemcsak az udvarban terítette szét a fölösleges paraszt, hanem vitt belőle a csűrbe meg padlásra is.

Nem is tudta kivárni a reggelt, már hajnalban fölkelt, hogy összeszedje az aranyat.

Ez volt a szerencséje, mert ha még tovább is az ágyban marad, ő is bennégett volna a házban. Mert bizony az egész ház leégett, a gazdag ember meg koldusbotra jutott.

Feladat

Körülbelül mennyi az űrtartalma a vékának?

Szeptember 30. – A magyar népmese napja (Benedek Elek születésnapja)

Az ember a legerősebb

Magyar népmese

Szomorúan kullogott a farkas az erdőben, fülét-farkát leeresztette, s mind csak a földet nézte. Észre sem vette, hogy szembejön vele a medve; csak akkor nézett fel ijedten, mikor a medve köszönt:

– Jó reggelt, farkas koma!

– Adjon Isten, medve koma! – fogadta búsan a farkas.

– Hát neked mi bajod? Olyan szomorú vagy, mint a háromnapos esős idő!

– Hagyd el, medve koma, ne is kérdezd! Nem látod: fejem, nyakam, oldalam csupa vér!

– Azám, farkas koma! Talán bizony verekedtél valamelyik atyádfiával?

– Dehogyan azzal, dehogyan azzal! Az emberrel akadtam össze, de meg is jártam. Cudarul megtépázott.

A medve nagyot kacagott.

– Szégyelld magad, farkas koma! Hát még az ember is valami? No, nekem a fél fogamra sem volna elég.

Mondta a farkas:

– Ne bízd el magad, medve koma. Bizony mondom neked, hogy az ember a legerősebb állat a világon. Én tudom, mert én próbáltam.

– Hogyhogy?

– Hát úgy, hogy bementem a faluba, hátha akadna egy kis búranyepcsénye. Azám, csakhogy a kutya észrevett, s ámbátor atyafiságban volnánk, elárult a gazdájának, az embernek. Az ugatásra kijött a gazda, s valami fokossal vagy mivel úgy eldöngetett, hogy alig tudtam elvánszorogni.

– Már én mégiscsak azt mondom – erősködött a medve –, hogy fél fogamra sem elég az ember.

– Én meg azt mondom, hogy az ember a legerősebb állat.

– Szeretném látni!

– Azt ugyan megláthatod!

Fogta erre a medve, kitepelt egy bokrot, s miszlikbe tépte-szaggatta.

– Nézd, farkas koma, így tép-ném össze az embert.

– Meghiszem azt, komám, csak-hogy az ember nem hagyja magát, mint a bokor.

– Hiszen ne hagyja, úgyis összeszaggatom.

– Nem hiszem, komám.

– Nem-e? Fogadjunk!

– Itt a kezem, nem disznóláb!

– Itt a talpam, ez sem disznóláb!

Fogadtak egy nyúlba, s azzal meghúzódtak egy bokor mögé, úgy várták, hogy jön-e arrafelé ember.

Amint ott vártak, várakoztak, leskelődtek, arra jött egy gyermek. Kérdi a medve:

– Ember-e ez, farkas koma?

– Nem.

– Hát mi?

– Ez még csak *lesz* ember.

Tovább vártak, várakoztak, leskelődtek, s ím, arra jött egy öreg koldus.

– Hát ez ember-e?

– Nem.

– Mi hát, ha nem ember?

– Ez csak *volt* ember – mondta a farkas.

Tovább vártak, várakoztak, leskelődtek, s ím, egyszerre, csak jött egy huszár a lovon.

– Hát ez mi? Ez csak ember?

– Ez már ember! – mondotta a farkas.

A medvének sem kellett több, kiugrott a bokor mögül, s útját állta a huszárnak.

– Ejnye, aki áldója van! – rikkantott a huszár. – Félre az utamból! Király katonája vagyok!

A medvének ugyan mondhatta, nem állott az félre. Bizony, ha nem állott, a huszár előrántotta kétszövű pisztolyát a nyeregkápájából, s – piff-puff! – kétszer a medvére lőtt. Találta is mind a kétszer, de ez a medvének csak annyi volt, mintha vackorral dobták volna meg, el se mozdult a helyéből, csak egy kicsit megrázta a bundáját.

– Hiszen megállj – rikkantott a huszár –, majd megeretvállak én!

Azzal kihúzta a kardját, s rácsapott jó éles kardjával. A medvének ez éppen elég volt, szörnyű böngéssel, ordítással megfutamodott, nem nézett árkot-bokrot, futott az erdőn át, mintha szemét vették volna, s meg sem állott, míg a barlangjáig nem ért.

Sok-sok idő telt el, míg megint talpra állt, s kimozdult a barlangjából.

Amint ment, mendegélt, hát először is kivel találkozik? Bezzeg, hogy a farkassal.

– No, komám – mondta a farkas –, megnyertem a fogadást!

– Megnyerted, koma, meg; ne félj, amint erőre kapok, megadom a nyulat.

– No, ugye, hogy az ember a legerősebb állat?

– Igazad van, farkas koma, az ember a legerősebb állat. Azt már csakugyan nem hittem volna, hogy csúffá teygen. Mire észrevettem volna magamat, kétszer a szemem közé köpött. No, hiszen ettől még nem ijedtem meg, de mikor kirántotta azt a fényes nyelvét, s azzal elkezdett nyalogatni – már ennek fele sem volt tréfa.

Szégyen a futás, de hasznos, elszaladtam biz' én!

Feladat

Keress ki a mesében található szólásokat!

Miért?

Miért esik az eső?

Az eső természetesen a felhőkből esik. A felhő nagyon parányi vízcseppecskékből áll. Hogy hogyan megy fel oda a víz? Mindennek a Nap az oka. A Földön párologtatja a vizet, a vízpárával telített meleg levegő pedig felszáll. Ott, a magasban azután, ahol már hidegebb a levegő, kis cseppekké gyűlik össze. Ha már elég nagyra híztak a cseppek, akkor leesnek a Földre.

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

Szeptember 21.

A lengyel menekültek befogadása

1939. szeptember 21-én a magyar kormány hivatalosan is megnyitotta a határt a lengyel menekültek előtt. A szeptember elsején Lengyelországot megtámadó Németország után szeptember közepén a Szovjetunió is megkezdte a hadműveleteit. Lengyelország összeomlott. Civilek, majd katonák menekültek át nagy számban Magyarországra. A kormány nem adta ki Németországnak a lengyel hadsereg tagjait, akik számára a Délnyugat-Dunántúlon állítottak fel táborokat, lehetővé téve, hogy innen mintegy ötvenezer eljussanak a nyugati szövetségesek támaszpontjaira.

A polgári menekültekre is figyeltek: azokban a háborús években Balatonbogláron működött Európa egyetlen lengyel gimnáziuma. A százezernél több menekült életének és ellátásának megszervezését a magyar kormány menekültügyi kormánybiztosa, id. Antall József végezte.

Tudod-e, hogy

- a világon több mint egymillió különböző rovarfaj él?
- a mélytengereket kivéve mindenütt megtalálhatók?
- a rovaroknak általában hat lába, egy pár csápja és egy vagy két pár szárnya van?
- testük három részre tagolódik?
- a pókok nem rovarok?
- a pókok a pókfélékhez tartoznak?
- a pókoknak a rovaroktól eltérően nyolc lábuk és általában nyolc szemük van?
- testük csak két részre tagolódik és nincs szárnyuk?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Égzotikus gyümölcsleves

Hozzávalók: gyümölcsök, 2 dl tejszín, 1 liter 100%-os narancslé, tejszínhab

Elkészítés: Mosd meg a gyümölcsöket (az apróbb szeműeket szűrőben), majd hámozás után a nagyobbakat vágd kisebb darabokra. A narancslevet öntsd egy nagy tálba, és keverd hozzá a tejszínt. Óvatosan csúsztasd bele az előkészített gyümölcsöt, majd keverd össze az egészet. Tedd a hűtőbe 4-5 órára, hogy összeérjenek az ízek. Mély müzlistányérban vagy fagyiskelyhekben kínáld, a tetejét pedig díszítsd tejszínhabbal.

Jó bele: kivi, banán, narancs, ananász, meggy, körte, barack, alma, málna, szeder, szilva, áfonya, ribizli, szamóca, köszméte, sárgadinnye, szőlő

Nem jó bele: grépfrút, görögdinnye

Az év madara, fája és vadvirága

2012-ben az év madara az egerészölyv

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MMTE) javaslatára ebben az évben ezt a fajt választották meg az év madarának. Ez a program több mint három évtizedes múlt-ra tekint vissza.

Az **egerészölyv** (parlagi, tarló, sírókánya, örv, tilü, ölyü, huszársas) Magyarországon 1933 óta védett, állandó faj. Állománya jelenleg még jelentős, de az ezredforduló óta csökken. Az őszi és tavaszi madárvonulás időszakában számukat gyarapítják a tőlünk északabbra és keletebbre fészkelő, nálunk teledő és a vörösfarkú egerészölyvek vonuló egyedei.

Tollazatuk színe változatos. Vannak közöttük sötétbarnák, világos barnásszürkés alapon harántirányban foltozottak, sötét evező- és faroktollú sárgásfehérek.

Főként középhegységeink erdeiben költenek, de vékony, száraz gallyakból rakott, fűszálakkal, hánccsarabokkal bélelt, fatörzs közeli fészkeik megfigyelhetők alföldi erdeinkben is. A fészkeket több éven át használják, méretük olykor elérheti az egy méteres magasságot és átmérőt.

A **párok** kora tavaszi nászrepülése látványos. A tojók 2-3 tojásukat többnyire április elejétől, párjukat felváltva költik ki. A táplálékot a hím hordja, az utódok kb. 40-45 napos korban repülnek ki a fészkekből.

Lábaik gyengék, „...rész-sárga karmaik” (Áprily Lajos: Ölyv) rövidek, ezért csak kisebb méretű állatokat képesek elkapni és elszállítani. Főként rágcsálókat, azon belül is pockokat fogyasztanak, de étlapjukon szerepel güzüegér, erdei egér, kisebb madárfióka, cserebogár, olykor dög is.

májusfa állításának gyakoriságára utal. A fa vesszői és kérge sebezten kellemetlen szagúak, azért találó a büdöshárs név. A gyöngyvirágfa pedig a gyöngyvirágéhoz kissé hasonló fürtvirágzatának fehér, illatos virágaira utal.

Az általában **kis-közepes termetű** (10-18 m) fa kedvezőtlen életkörülmények között cserjéméretű. Elterjedési területe igen nagy. Eurázsia legnagyobb részén megtalálható. Rövid életű (40 év), gyorsan növő, hidegtűrő, mérsékelt fényigényes, közepes vízigényű, meszes talajt kerülő, a humuszban és a tápanyagokban gazdag talajt viszont kedvelő fafaj. Sík vidéki árterek, láperdők, hegy- és dombvidéki, patak menti erdők egyik jellemző fája. A törzse gyakran görbe, gömbölyded koronája alacsonyan kezdődő. Kérge sötétszürke. Vesszője lilás- vagy sötétbarna, paraszemölcsökkel borított. Rügye szárhoz simul, barnás színű. Levele felül sötétzöld, fonákján kékeszöld, ősszel nagyon szép sárgára, vöröses-barnássárgára vált.

Lehullott lombja hamar lebomlik, így nagy mennyiségű kalciumot juttat vissza a talajba. Ezzel javítja a talaj minőségét. A komposztálóba jó alapanyagot biztosíthat. Rovarporzátú virágaiból július végén, augusztusban érnek be borsó nagyságú, gömbölyded, fényes fekete csonthéjas termései. Azokat, bár kevésbé jóízűek, régészeti bizonyítékok szerint már a kőkori emberei is fogyasztották. Vannak olyan ázsiai népek, akik ma is gyümölcslét és gyümölcslé készítenek belőle.

A **növény kérge és termése** mérgező.

Kérge ugyanakkor gyógyászatiilag jelentős. Hatóanyaga vizelethajtó és izzasztó hatású. Régebben használták köszvény, reuma kezelésére is.

A kérgéből kivont színanyagokból különböző vegyi anyagok hozzáadásával szürke, narancssárga vagy sötétbarna gyapjufestéket készítettek, különösen az északi országokban. Faanyaga érdekes színezetű, rugalmas, jól megmunkálható. Gyakran alkalmazza a belsőépítészet és a csónakgyártás.

Termését sok madár kedveli.

Az év vadvirága: a tavaszi hérics

Magyarország néhány botanikusának kezdeményezésére 2011 óta választják meg internetes szavazással az év vadvirágát. Ezt a címet 2011-ben a leánykőöröcsin, **2012-ben pedig a tavaszi hérics** (Adonis vernalis) nyerte el.

Latin neve utal (Adonis = jóképű, csinos) egyrészt igen szép, aranysárga virágára, másrészt (vernalis = tavasz) korai, március-május közötti szírombontására. Ez a faj Magyarország egyik, gyökértörzset fejlesztő, évelő, kb. 40 cm magas **védtett** növénye. A szárán sűrűn követik egymást élénkzöld, többszörösen szeldelt levelei. Aszmagtermést érlel. **Vigyázat!** Minden része mérgező! **Gyűjtése** egyrészt ezért, másrészt védeltsége miatt **tilos!**

Kancler Gyuláné dr., Bihariné dr. Kerekó Ilona

A 2012-es év fája a zselnicemeggy

a 2012-ben az év fája a zselnicemeggy

(zselnice, zelnice, májusfa, büdöshárs, gyöngyvirágfa). A Nyugat-magyarországi Egyetem egyik szakmai bizottsága döntötte faj mellett. A döntéshozók ezzel a szakembereket szándékoznak olyan erdőgazdálkodási módra ösztönözni, amely hozzájárul a fafaj állományának növekedéséhez, a későbbiekben pedig vélhetően a fa termését fogyasztó erdei madarak populációjának gyarapodásához.

A **faj nevének** zelnice változata 1583, a zselnice változat pedig 1595 óta ismert. Ezen szavakat többen szlovén eredetűnek tartják (zelena = zöld; zelnica = puszpáng). A májusfa név korai (április-májusi) virágzására és belőle

A 2012/2. szám rejtvé- nyeinek megfejtése

17. oldal

A locsoláson kívül számos húsvéti népszokást ismerünk: hímestojás-festés, korbácsolás, ételszentelés, húsvéti határkerülés, hajnalfa-állítás.

20. oldal

Azért tavaszodik először a dombok déli oldalán, mert ott melegebben és többet süt a nap, és korábban olvad el a hó.

22. oldal

Indián törzsek: maja, azték, inka, sziú, navahó, irokéz, hopi stb.

23. oldal

A mesében a „hús nélkül való lé” a bort jelenti.

29. oldal

Keresd meg! Fentről a 10. sor, balról a 3. négyzet

Híres emberek Valamennyi híres ember családnévének kezdőbetűje megegyezik a keresztnéve kezdőbetűjével.

Anagrammázzunk! Amál, Adél, Mari, Márton, Karcsi.

Római játék Sas, Ákos, órás, ecset.

Szólépcső Paccsirta.

A 2012/3. szám rejtvé- nyeinek megfejtése

Dominózzunk! Lassan járj, tovább érsz.

(Rokon értelmű közmondások: Aki siet, elkésik. Hamar munka ritkán jó. Aki siet, keveset végez.)

Fölösleges kacskaringók

Befejez, értékes, kifogásol, megjavít, megfontol, dönt

Hányan vannak valójában?

20-an. Az elbújtak: Kató, Gitta, Dorka, Kata, Berta, Bella, Ella, Kati.

Betűtöltő

T	E	T	E	T	*
E	M	E	L	Ő	T
L	E	G	E	L	Ő
E	L	E	M	Ü	L
*	Ő	Z	I	K	E

Állati számtan

Nyúl = 2, Kutya = 3, Ló = 4, Bagoly = 1.

Katica, karmoljon meg a cica!

A fenti címmel meghirdetett játékos vetélkedőnkre Weinrauch Kati néni is elküldte az általa írt névsúfolókat. Meg is jelent a 2012/3. *Irkában*. Nagy sikere lett a gyerekek körében, s jöttek a kérések: az ő nevüket is „csúfolja ki” az író. Kéréseiteket továbbítottuk, íme:

Aurél, minden szava hamut ér!

Barnabás, seprűnyéllel árkot ás!

Boglárka, hépötytös kis bogárka!

Claudia-Dia, soha nincs rádírja!

Csenge, beleszól a csendbe!

Diána, kalapja egy kispárna!

Dominika-Nika, tangóharmonika!

Elvív, ússzál, elvisz a víz!

Ferenc, sós, ropogós pereg!

Flórián, fennakadt a barackfán!

Gvendolin, sírós hangja mandolin!

Gábor, garázst épít sárból!

Ivett, hátra menve siet!

Károly, kötélhágcsón táncol!

Kinga, körbejáró inga!

Kitti, kiscicádat vidd ki!

Krisztofer, hosszú felkiáltójel!

Levente, lekvártornyot bevette!

Lídia, hí a csengettyű hangja!

Mariann, futkosástól jól kivan!

Máté, a csuhád egy baráté!

Mátyás, a jó szóért hálás!

Móni, a csacsid nem póni!

Odett, ma omlettet evett!

Petra, békát vet a partra!

Roland, üknagyapja holland!

Sámuel, csak a csudán ámul el!

Szilveszter, száján szárad a szeder!

Szintia, szakad a kötélhinta!

Tita-Titanilla, kell-e ezüst villa?

Vanessza, a vasszeget hozd vissza!

Viktória-Viki, a vizet méri ki!

Zsanett, zsákon bukfencezett!

Zsolti, a szemfoga bolti!

Ki ír nekem?

Levelezni szeretnének

Kőszegi Dominika (Beregszászi járás, 90254 Halábor, Rövid u. 7.) 10 éves. Szeret számológépezni, olvasni és gyöngyöt fűzni. Kedvenc tantárgya a matematika, a magyar nyelv és az irodalom.

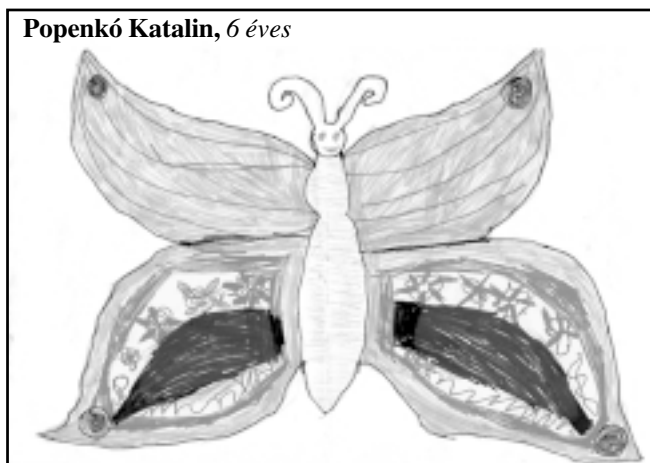
Gerébi Gyula (Ungvári járás, 89502 Csap, Vasutas sugárút 2/v/1) 9 éves. Hobbija a focizás és a tévzés. Kedvenc tantárgyam a torna, az olvasás és a magyar nyelv. Fiúk és lányok leveleit várja.

Olyánszki István, Nagybecskó, 9 éves

Bisi Márk, Salánk, 4-A

Popenkó Katalin, 6 éves

Figyelem! Pályázat!

Az ősz színei

Ugye mindnyájan ismertek verseket, elbeszéléseket, festményeket, fotókat, melyek az ősz csodálatos színvilágát varázsolják eléink? Megpróbáltatok-e már szavakkal, ecsettel, fényképezőgéppel, vagy akár őszi levelekből, termésekből készített munkával megörökíteni az ősz varázslatos színeit? Ha igen, próbáljátok meg újra, ha még nem – itt a ragyogó alkalom!

Várjuk az ősz színei ihlette verseteket, meséteket, rajzotokat, termésképeket vagy fényképeiteket.

Küldhetitek postán (90202 Beregszász, Olga Kobiljanszka u.17.), elektronikus úton: kmpsz@azm.uz.ua, illetve személyesen is behozhatjátok a pedagógusszövetség irodájába (Beregszász, Olga Kobiljanszka u. 17.)

A beküldött pályamunkákat két korosztályban bíráljuk el:

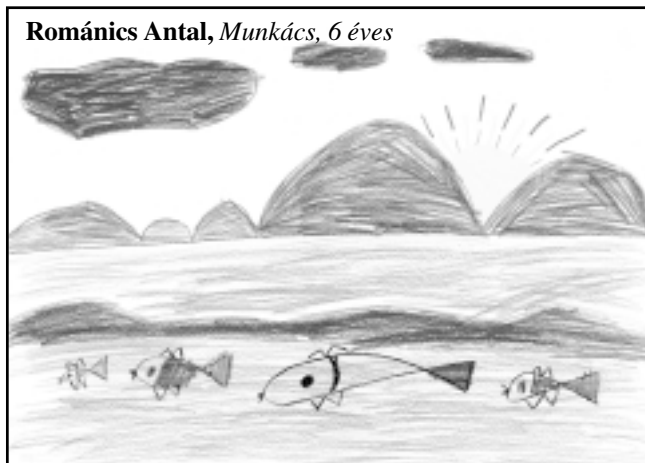
- I. korosztály: 12 éves korig
- II. korosztály: 16 éves korig

A pályamunkákat beküldők a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség, a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány és a DORCAS AID ajándékát kapják.

A legjobb alkotásokat közöljük az *Irkában*.

Kaluja Róbert, Kígyós

Románics Antal, Munkács, 6 éves

Leütő

A játéktér akkora, mint egy röplabdapálya, csak nincs rajta háló. Két csapat játszik, mindegyik tíz-tizenöt taggal. Mindkét csapat a maga térfelén áll fel, de egy-egy játékost az ellenfél térfele „mögé” küld. A labdát feldobással hozzák játékba. Ha az egyik csapat játékosa elkapta, igyekszik azt úgy a másik térfelére dobni, hogy egy ellenséges játékost eltaláljon. Ha ez sikerül, az eltalált játékos kiáll.

Ha azonban az átdobott labdát az ellenfél valamelyik játékosa röptében elkapja, akkor most ő dobhat, azaz ő igyekezhet az ellenfelét leütni. Így változik a leütés sorrendje, és a kiesettek száma egyre több. Amelyik csapat végül minden ellenfelét kiütötte, az nyer. A hátul álló játékosok szerepe az, hogy ha az átdobott labda senkit nem talált el és továbbgurul, felkapják és saját csapatukhoz visszajuttassák.

Az ellenfél mögött álló játékos az ellenfél megtévesztésére is felhasználható. A pálya fölött egyenesen neki dobott labdát váratlanul visszadobja társainak, és így sikerülhet valamelyiküknek jobban a leütés. Magának a hátul álló játékosnak azonban ellenfelet leütnie nem szabad.

Üsd a medvét!

Dán népi játék

Ebben a játékban nagyobb játékcsoport vesz részt. A játékosok körben állnak. A kör közepén egy zsámolyon ül a medve, mellette áll az őrzője. Medve és őr egy félméteres kötélrész két végét fogják, amelyet a játék közben sem szabad elereszteniük. Szokás a kötélt két végére egy-egy csomót kötni – így könnyebb tartani.

A körben levő játékosok óvatosan közelítenek a medve meg az őr felé, és arra töreksenek, hogy „megüthessék”, azaz megérinthessék a medvét úgy, hogy őket ne foghassa el sem a medve, sem az őr. Ha ketten közül valamelyik egy játékost elfog, az a játékos elfoglalja a medve helyét, a volt medvéből lesz az őr, a volt őr pedig csatlakozik a körben állókhoz. A körben állók „támadása” alatt a medvének sem a helyét elhagynia, sem a zsinórt elengednie nem szabad. Így a medve és az őr mozgása korlátozva van.

A játék más változatában a kötélt hiányzik, és a medve meg az őr csupán egymás kezét fogják. Játsszák úgy is, hogy kettőjük köré másfél méter átmérőjű kört húznak, ahonnan nem szabad kimozdulniuk. Ebben az esetben nincsenek összeköttetésben.

Összetett szavak

A pontok helyére ugyanazt a szót helyettesítve minden esetben értelmes, összetett szót kapunk.

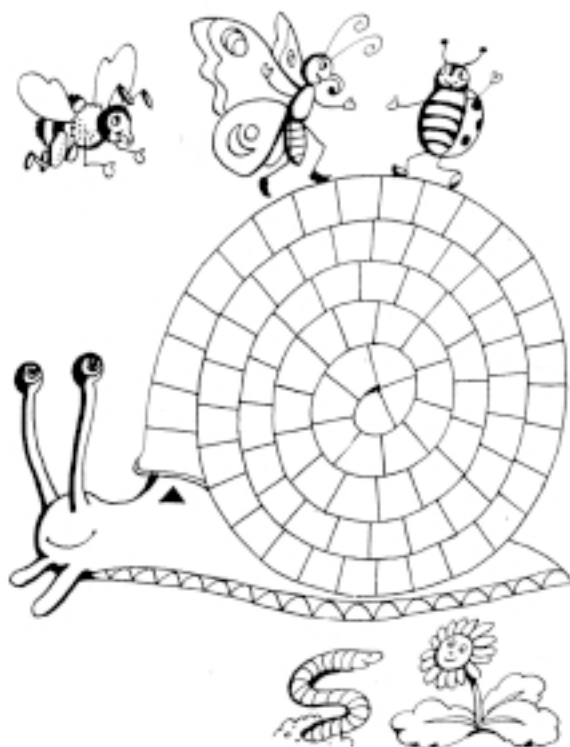
Melyik ez a szó?

- barát
- jutalom
- hét
- kiadó
- kereskedő

Csigabiga, gyere ki!

Írd tele erdei dolgokat jelölő szavakkal a csiga házát! Az új szó kezdődjön az előző szó utolsó betűjével!

1. Lassú állat. 2. Kerek, piros gyümölcs. 3. Lovak étele. 4. Pöttyös bogárka. 5. Lassan sétál. 6. Hosszú, vékony állat. 7. Sárga, értékes fém. 8. Hosszú fülű állat. 9. Paci. 10. Időt mérő gép. 11. Óriáskígyó. 12. A búza betakarítása. 13. Tüskés állat. 14. A malac otthona. 15. Szerencsét hozó növény. 16. Édes, piros gyümölcs. 17. A róka otthona. 18. Óriási dió. 19. Búcsúzás.

Városépítés

Minden sorban egy meghatározás és egy nagybetűkből álló betűcsoport szerepel. Ha a meghatározás megfelelőjéhez hozzáolvasod a megadott nagybetűket, minden sorban egy-egy magyar helység nevét talárod.

Például: vakond igéje + KEVE =TÜRKEVE

1. háziállat + MÉT =
2. BÁTA+ ülőalkalmatosság =
3. a hét egyik napja + HELY=
4. ABA+ latyak =
5. ZALA+ székfajta =

Erdei keresztrejtvény

Ha beírod a szavak kezdőbetűjét, akkor megtudod, ki van a képen.

1. A nyuszik kedvence. 2. Az időmérők barátja. 3. Fegyveres ember. 4. Itt mész be a házba. 5. Tönkreteszi a fogaidat. 6. Itt tanulunk. 7. Az alma papája. 8. A szarvas gyereke. 9. O betűs női név. 10. Anyukád anyukája neked a ... 11. Utódott. 12. Óriáskígyó.

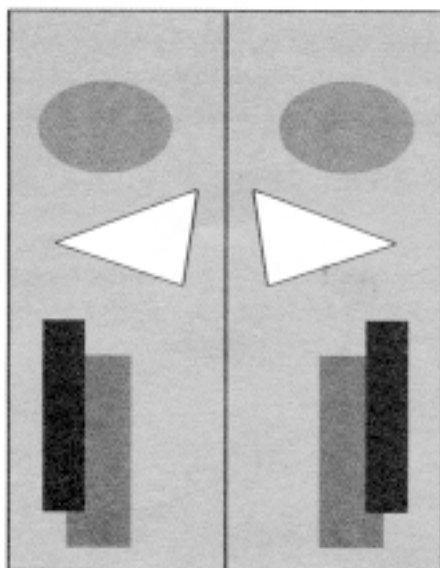

Melyik közmondást írtuk helyesen?

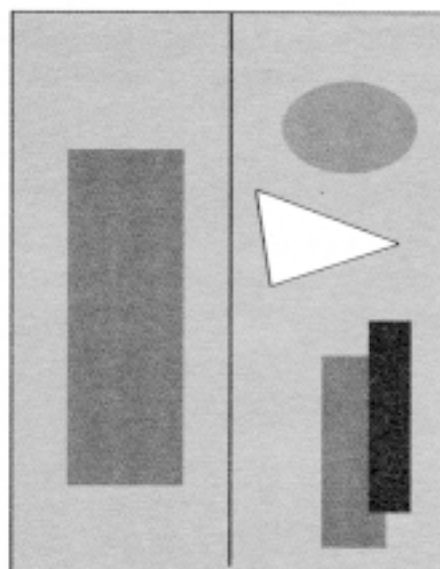
- Iszik, mint a tevé.
- Lassú víz partot áraszt.
- Hat lúd disznót győz.
- Ne fuss olyan szekér után, amelyik nem vesz fel.
- Akkor mondj hoppot, ha átugrottad a gödröt.

**Beküldési határidő:
2012. szeptember 25.**

Szimmetria – asszimetria

Szimmetrikus elhelyezés

Aszimmetrikus elhelyezés

Szimmetria: részek elrendezése oly módon, hogy egy tengely két oldalán tükörképszerűen ismétlődjenek.

Aszimmetria: részek elrendezése oly módon, hogy a tengely két oldalán **ne** tükörképszerűen ismétlődjenek.

Feladat: vágj ki színes papírokból mértani alakzatokat és rendezgesd őket képé az előző két szabály alapján! Egyéb tárgyakat, dolgokat is elrendezhetsz az előbbiek szerint (képek a falon, bútorok a szobában stb.). Figyeld meg, az aszimmetrikus elrendezésben is van egyensúly: a bal oldal nagy téglalapja ellensúlyozza a többi kisebb formát!

szimmetrikusan

aszimmetrikusan

Virágok elrendezése:

Osvát Erzsébet

Én korán kelek!

Édesanyám engem
sosem ébreszt reggel,
ha hiszitek, ha nem,
magamtól kelek fel!

Sokáig tart, míg
az óvodába érek,
de büszkén mondhatom,
soha el nem kések!

Ébresztőóra áll
apám ágya mellett,
s ha kint felkel a nap,
bent az óra csenget!

Édesapát kelti,
hívja a munkába,
de nekem is csenget:
Kati, óvodába!

Nemes Nagy Ágnes

Hány ujja van?

Öt ujja van gesztenyefa-levélnék,
Öt ujja van, mint a gyerek kezének.
Öt ujja van? Nem mind olyan.
Legtöbbjének hét ujja van.
Öt ujja, hét ujja,
Hozzá meg a hátulja!

Gazdag Erzsi

Vers az Óvodáról

Olyan ez az óvoda,
mint egy mese-palota.
Csupa dal, csupa vers,
csupa játék!

Énekel itt valahány
kicsi fiú, kicsi lány.
Ha lehetne még,
én is ide járnék!

Óvónéni úgy szeretne:
anyám helyett anyám lenne.
Sosem sírnék, sosem rínék,
egész nap csak énekelnék.

Zsadalányi Lajos

Eső esik

Esik eső fűre, fára,
megázik a madár szárnya,
csöpp leánykák szoknyácskája,
csiga apró meszes háza.
Esik eső, csepereg,
három egér pityereg.

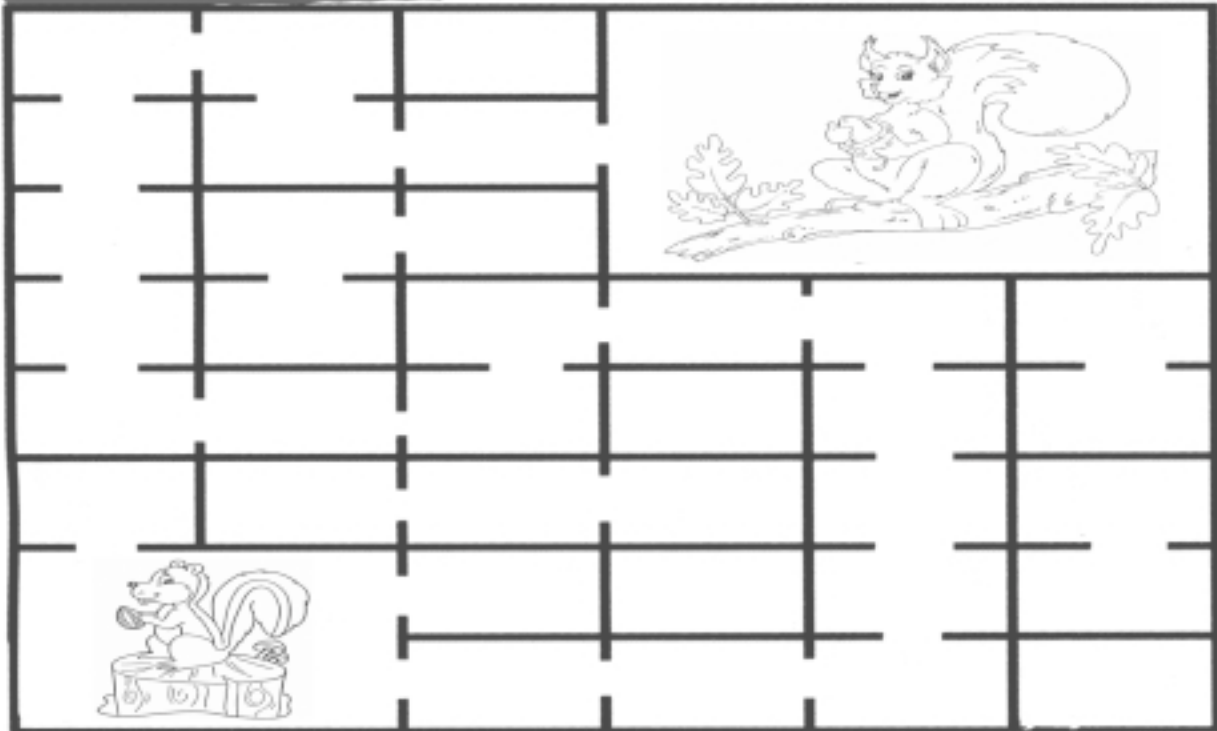
Melyik?

Melyik levél és termés tartozik össze? Kösd össze vonallal az összetartozókat!

MELYIK

Melyik úton induljon el a csigabiga, hogy hazataláljon?

Az eső eláztatta a
kis katikat.

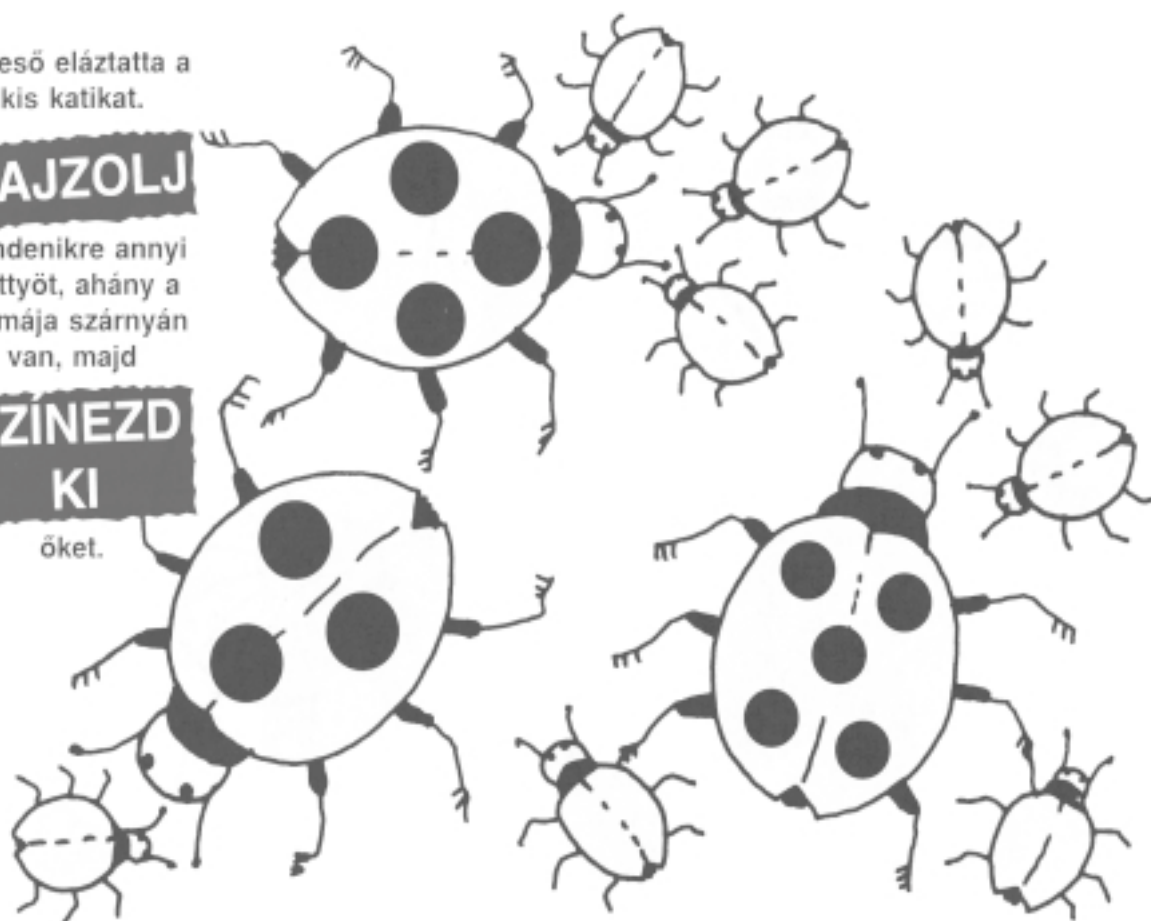
RAJZOLJ

mindenikre annyi
pöttyöt, ahány a
mamája szárnyán
van, majd

SZÍNEZD

KI

őket.

SZÍNEZD

KI

a rajzot, és
közben

SZÁMOLD

MEG,

hány bogár és
hány pillangó
lakik a kertben.

A szilvás gombóc

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, élt egyszer egy gazdag ember egy faluban. Elhatározta ez a gazdag ember, hogy csap egy nagy dínomdánomot és meghív két híresen hazug embert is. Úgy is lett! Eljöttek a vendégek, nosza, hamar asztalhoz is ültek, mert nagyon éhesek voltak már. Amint befejezték az evést, megindult a szóbeszéd, a két hazug ember el is kezdte hamar a hazudozást. Mondtak mindenfélét, az egyik túlbeszélte a másikat, egyik nagyobbat lódtított, mint a másik! Hanem egyszer csak azt mondja az egyik:

– Hej, az, amit eddig hallottatok, mind semmi! – mondta. – Az a valami, ami ezután következik! Tegnap is vendégségben voltam az egyik régi jó barátomnál, és akkora gombócot láttam, amekkorát még eddig sohasem! Akár hiszitek, akár nem, ehhez

a gombóchoz száz métermázsa liszt kellett, meg ötven métermázsa szilva! Tíz nagy asztalt toltak össze, úgy fért el a gombóc! Húszan voltunk vendégek, egy nap s egy éjjel folyton-folyvást ettünk, mégse tudtuk még a felét se megenni. Hát ekkor mi történik? Két vendég egyszer csak úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna őket! Tűvé tettük az egész házat, mégse leltük őket sehol! Már egy jó órája kerestük őket mindenütt, mikor egyszer csak halljuk, hogy a gombóc belsejéből kiabálnak, hogy: „De jó itt, de pompás, hej, de felséges ez a gombóc!” Bebújtak a gombócba, hogy még többet ehessenek!

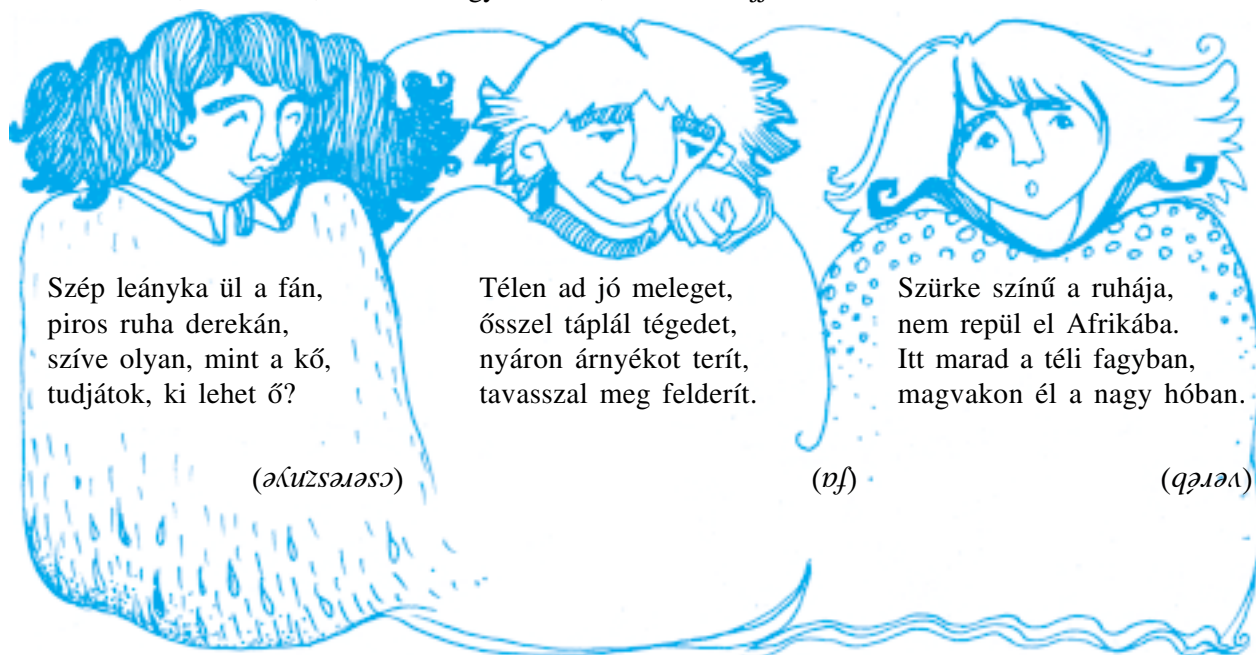
– Hát hiszen – mondta a másik hazug –, elég nagy gombóc lehetett, az szent igaz, de ez csak a kölyke lehetett annak, amit én láttam egy vendégségben! Voltunk ott vagy ötvenen, de három éjjel s há-

rom nap folyton ettünk, még csak feléje sem jártunk a tölteléknek! Na, mondtam én a barátaimnak, pihenjünk egyet, s azután újult erővel kezdjünk neki. Pihentünk is egy fél napot, és akkor újra nekifeküdtünk a gombócnak, és hát, uram teremtom, megakad a villám valami nagy keménységben! Azt hittem, hogy szilvamag, de nem az volt! Mit gondoltok, vajon mi lehetett? Hát egy nagy útmutató kőoszlop! Az volt ráírva: „Innen a töltelék még három kilométer!”

Hüledeztek, hitetlenkedtek a többiek, de az első hazug azt mondta:

– Én elhiszem! Hanem megmondod-e, hol készült az a hatalmas üst, amiben ezt a nagy gombócot kifőzték?

– Az bizony ott, komám, ahol az az üst, amiben a te gombócotad főzték! – mondta a másik hazug.

Szép leányka ül a fán,
piros ruha derekán,
szíve olyan, mint a kő,
tudjátok, ki lehet ő?

(cseszaiaso)

Télen ad jó meleget,
ősszel táplál tégedet,
nyáron árnyékot terít,
tavasszal meg felderít.

(vf)

Szürke színű a ruhája,
nem repül el Afrikába.
Itt marad a téli fagyban,
magvakon él a nagy hóban.

(qelva)

Órarend

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
1					
2					
3					
4					
5					
6					